

Adscrit a:

índex

01

introducció

P 04

02

polítiques
territorials

P 10

03

polítiques
sectorials

P 16

04

paisatge
i món local

P 26

05

formació
i educació

P 34

06

sensibilització
i comunicació

P 42

07

documentació

P 52

08

publicacions

P 56

09

recerca

P 64

10

col·laboració
en altres iniciatives
i projectes

P 68

11

annex 1:
indicadors

P 74

12

annex 2:
recull de premsa

P 80

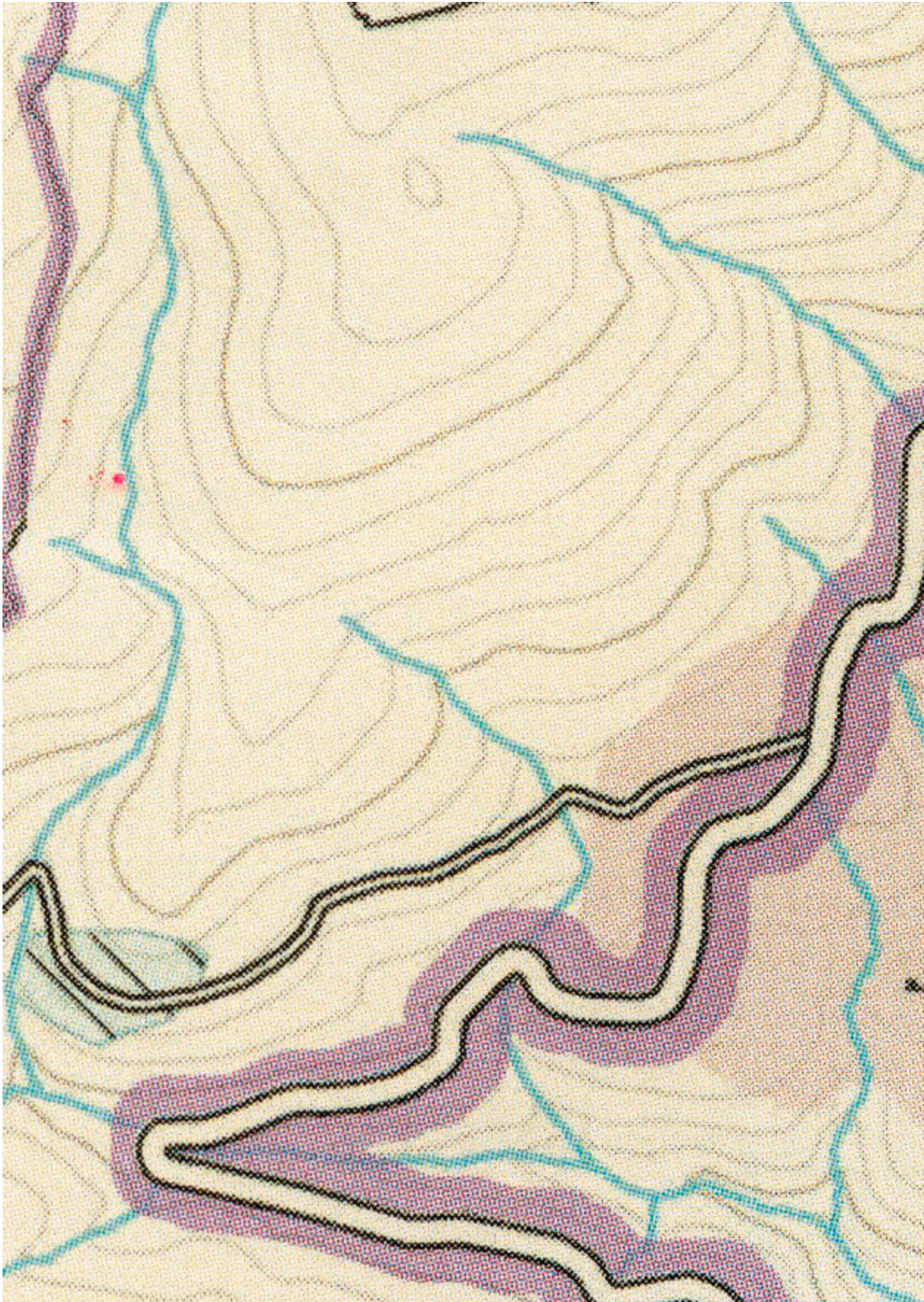

01

---

introducció

Des de 2005, l'Observatori del Paisatge ha centrat la seva tasca a identificar i caracteritzar els paisatges de Catalunya, desplegar els instruments previstos en la Llei del paisatge, així com contribuir a situar el país com un dels referents europeus en les polítiques relacionades amb aquesta matèria. Un cop consolidades aquestes línies, i com a continuació del full de ruta CATPAISATGE 2020 "País, Paisatge, Futur", tot seguit es mostren les dotze línies de treball que són presents en cadascuna de les activitats realitzades durant l'any 2022:

01

Internacionalització des de la singularització

L'Observatori del Paisatge sempre ha tingut la internacionalització com un dels pilars de la seva tasca. Ara, es pretén aprofundir en aquesta línia com a via per a projectar Catalunya al món, tenint en compte que només reeixirà si s'emfatitza la singularització d'un país que, al seu torn, és un dels més diversos d'Europa pel que fa al paisatge. No es pot oblidar que, a la llarga, els paisatges que mantinguin, reforcin i desenvolupin la seva identitat i personalitat tenen més possibilitats de prosperar que els que les hagin perdudes, ja siguin urbans o rurals.

02

La introducció del paisatge en el planejament i en les polítiques sectorials

Tenim el repte de traspassar definitivament el paisatge a la planificació territorial, i de l'escala territorial a la local; i que el paisatge incideixi molt més en les altres polítiques sectorials (turisme, agricultura, infraestructures), on avui encara és poc present.

03

Memòria i futur del paisatge: activar el patrimoni

Ha arribat el moment de revisar la gestió del patrimoni en els paisatges contemporanis, indagar com els paisatges patrimoni poden combinar el seu valor productiu amb el cultural i el turístic, i superar la visió encara vigent avui del patrimoni -tant natural com cultural- com un mer inventari d'elements. Efectivament, avui és el propi paisatge el generador de patrimoni cultural, i això també pot tenir una aplicació com a valor de desenvolupament econòmic.

04

Viure i produir en un entorn de qualitat

La qualitat del paisatge és un símbol de la maduresa i del nivell cultural d'un país. En aquest sentit, els paisatges de qualitat contribueixen a la projecció del país al món i faciliten la competitivitat dels seus territoris, per exemple a l'hora d'atraure empreses innovadores i mà d'obra qualificada. D'altra banda, la producció local de qualitat està lligada a paisatges de qualitat.

05

Paisatge, creativitat i sectors estratègics

La qualitat i la singularització del paisatge tenen un impacte positiu en sectors com el cinema, la publicitat, la moda, la gastronomia, el disseny... però al mateix temps formen part de les estratègies de desenvolupament turístic i agrícola més reeixides. El turisme de qualitat fuig dels paisatges mediocres i malmesos.

06

Paisatge i món local

Hi ha un consens cada vegada més creixent que els paisatges —especialment aquells que tenen més personalitat— contribueixen al desenvolupament local no només des d'un punt de vista econòmic sinó també pel que fa a l'autoestima, la identitat i la qualitat de vida.

07

La creació de nous paisatges referencials

Catalunya és plena de paisatges de referència, de paisatges imbuits d'una potent càrrega simbòlica. Molts d'ells, però, varen esdevenir paisatges icònics ja fa dècades, fins i tot segles. Ens han arribat fins avui en més o menys bon estat i convé que en tinguem cura pel seu valor cultural i identitari. Ara bé, en un context de banalització creixent de molts paisatges quotidians, convé esforçar-se a crear nous paisatges de referència, sense oblidar els tradicionals. Amb l'ajut del disseny i del projecte, hem de ser capaços de convertir paisatges anodins —però quotidians— en paisatges de referència amb els quals la població circumdant se senti identificada i amb els quals pugui dialogar.

08

Paisatge, ciutadania i valors

El coneixement de la diversitat de paisatges, el respecte i la sensibilitat cap a les seves dimensions naturals i patrimonials o el gaudi en la contemplació són valors que enforteixen el cos social i dignifiquen la ciutadania.

09

Paisatge, ocupació i empenedoria

El paisatge genera oportunitats econòmiques i esdevé un agent de creació d'ocupació en sectors vinculats al territori, l'agricultura, el medi ambient i l'educació, però també en els àmbits creatius emergents en la seva relació amb el paisatge com el cinema, la publicitat, la moda i la gastronomia, entre d'altres.

10

Canvi climàtic, energia i paisatge

El paisatge esdevé un indicador de primer ordre per captar l'efecte del canvi climàtic, imaginar escenaris de futur i dissenyar estratègies d'adaptabilitat i, alhora, de lluita contra aquest canvi, molt especialment mitjançant l'ús generalitzat d'energies renovables.

11

La recerca com a valor a l'alça

La recerca en paisatge és un valor a l'alça que atén de manera conjunta alguns dels nous reptes globals. A més, reforça el potencial per a l'empenedoria i la creació d'ocupació en diversos sectors.

12

Paisatge, educació i comunicació

No n'hi ha prou amb educar en el paisatge: cal també saber comunicar el valor de l'educació en el paisatge. La comunicació és una peça clau de les societats contemporànies i, en aquest sentit, cal aprofitar l'enorme valor comunicatiu del paisatge, autèntic portador de missatges fàcilment desxifrables pel conjunt de la ciutadania.

Mantenint sempre i en tot moment l'expertesa, la reputació i la rigorositat adquirides al llarg dels seus disset anys de vida, l'Observatori del Paisatge continua reflectint, talment com un mirall, la bona o mala salut d'un paisatge, detectant les dinàmiques emergents i influint en les agendes del futur. Dit d'una altra manera, està al servei de les polítiques de paisatge, perquè aquestes siguin més transversals, interdepartamentals, participades, pragmàtiques i dirigides a l'acció, i orientades als nous reptes que té avui el país.

02

---

políticas territoriais

2.1. Catàleg de paisatge del Penedès

Els catàlegs de paisatge es conceben normativament com a unes eines útils per a l'ordenació i la gestió del paisatge des de la perspectiva del planejament territorial. És per aquest motiu que el seu abast territorial es correspon amb el de cadascun dels àmbits d'aplicació dels plans territorials parcials.

En paral·lel amb la tasca de la Direcció General d'Ordenació del Territori, Urbanisme, Arquitectura del Departament de Territori de la Generalitat de Catalunya de redactar un nou pla territorial parcial, el del Penedès, l'Observatori ha estat elaborant en els últims quatre anys el **Catàleg de paisatge del Penedès**.

L'Observatori del Paisatge ha estat el coordinador del Catàleg i ha format un equip interdisciplinari per a la seva elaboració, conformat pels tècnics del mateix Observatori i professionals externs per a aquelles qüestions que ho han precisat, com ara el desenvolupament de mecanismes de participació i implicació ciutadana. L'elaboració del Catàleg de paisatge del Penedès ha seguit la mateixa metodologia i té la mateixa estructura que els set catàlegs anteriors, però ha estat alhora una magnífica oportunitat per fer un pas més i pensar en un catàleg de nova generació. S'ha tingut alhora molt present que aquest Catàleg engloba part de tres catàlegs ja elaborats i aprovats (Camp de Tarragona, Comarques Centrals i Regió Metropolitana de Barcelona).

Un objectiu cabdal en tot moment ha estat que **l'elaboració del Catàleg de paisatge del Penedès i del Pla territorial parcial del Penedès es fessin en paral·lel i amb permanent retroalimentació**. És per aquest motiu que des de l'any 2019 i sobretot durant el 2021 i el 2022 s'han organitzat reunions tècniques periòdiques entre l'Observatori i els tècnics responsables de la redacció del Pla territorial parcial del Penedès per **aconseguir un bon encaix entre el Catàleg de paisatge i el Pla territorial, sobretot en relació amb la integració dels objectius de qualitat paisatgística**.

El Catàleg de paisatge del Penedès es va lliurar el mes de juny de 2022 al Departament de Territori, i durant el darrer trimestre de l'any 2022 hi va haver un treball conjunt de revisió i d'encaix entre el Catàleg i el Pla territorial per part dels tècnics de l'Observatori i els del Departament de Territori. Aquest treball, que continuarà el 2023, s'està duent a terme amb l'objectiu de fer l'aprovació inicial del Catàleg al més aviat possible.

Per altra banda, des de l'entrega del Catàleg, durant el 2022 s'han realitzat quatre presentacions, organitzades pel Departament de Territori, explicant-ne el contingut, una a cada Consell Comarcal del Penedès (Anoia, Baix Penedès, Alt Penedès i Garraf). Es tracta de presentacions de caràcter intern orientades específicament als tècnics i representants polítics locals, amb l'objectiu de que coneguin el catàleg i hi puguin fer aportacions.

2.2. Col·laboració en la integració del paisatge en diversos Instruments de planificació

La Direcció General d'Ordenació del Territori, Urbanisme i Arquitectura del Departament de Territori de la Generalitat de Catalunya ha demanat la **implicació de l'Observatori del Paisatge en el disseny i elaboració de diversos instruments de planificació i altres informes o documents** que s'estiguin elaborant en cada moment, amb la finalitat d'aportar-hi els seus coneixements i expertesa en matèria de paisatge, i, quan s'escaigui, la **concreció de les directrius del paisatge**, tal i com estableix la Llei del paisatge.

La funció de l'Observatori en aquest objectiu és la de garantir que el paisatge es tracta adequadament, des del principi de la seva redacció, fins a la seva aprovació. Això implica tasques com ara: assessorar en l'enfocament i els continguts dels plans, col·laborar en la redacció de plecs de clàusules, fer seguiment de treballs encarregats per la Direcció General d'Ordenació del Territori, Urbanisme i Arquitectura a externs, participar en reunions conjuntes amb la Direcció general al territori, o assessorar en la definició de les directrius del paisatge, etc.

Durant el 2022, l'Observatori ha participat, a més a més del Pla territorial parcial del Penedès mencionat en el punt anterior, en el **Pla Director Urbanístic de revisió dels sòls no sostenibles del litoral, en la redacció del plec de prescripcions tècniques dels treballs per a l'elaboració de la Diagnosi del caràcter paisatgístic del sistema urbà de les Garrigues Altes, i en la redacció del plec de prescripcions tècniques dels treballs previs del Pla de protecció i ordenació del Litoral**. La participació en l'elaboració d'aquests plans esdevé una gran oportunitat per afavorir la visió de conjunt del territori, per **reforçar el caràcter de cada paisatge** i per posar en valor els nombrosos elements que el conformen.

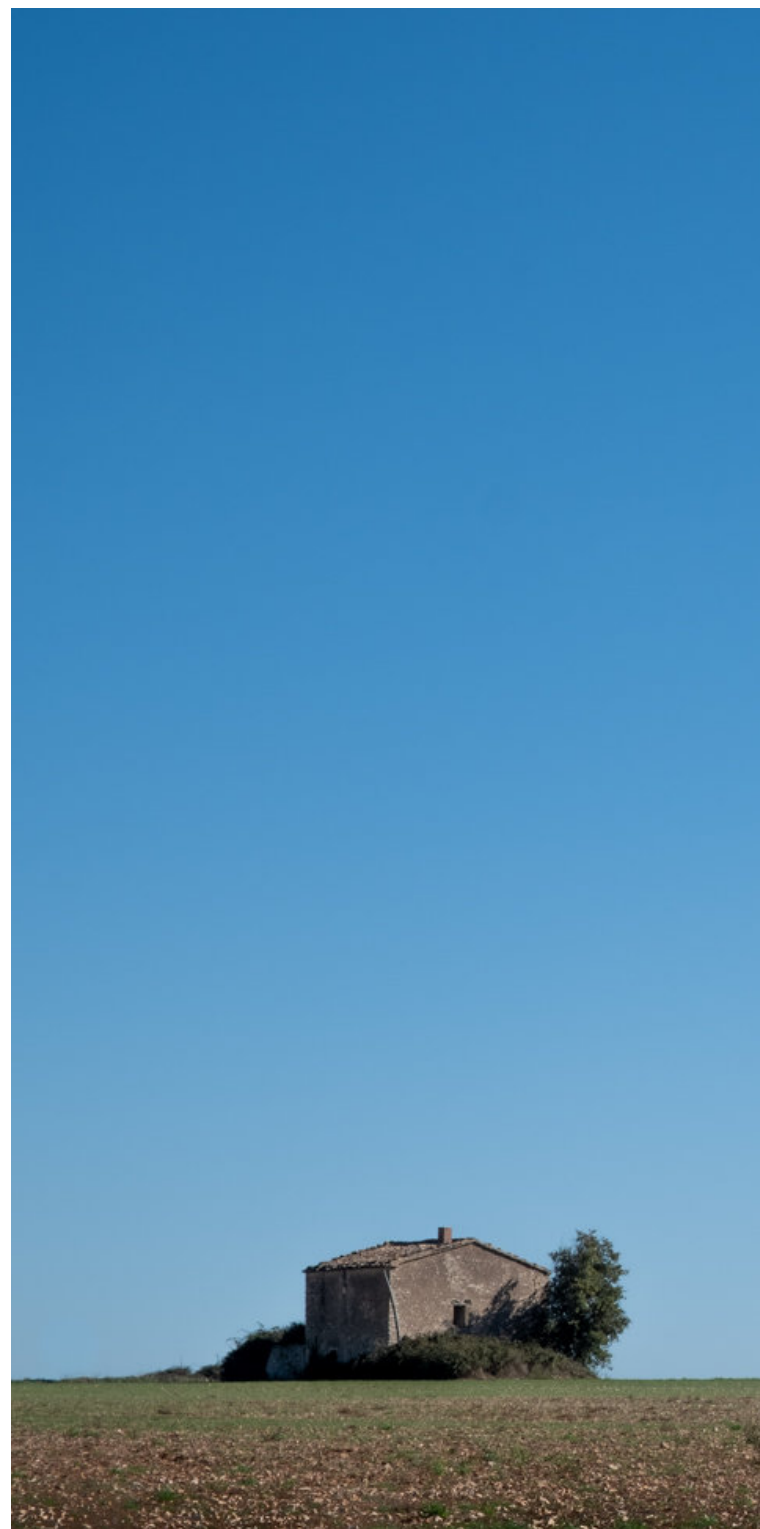
2.3.

Ponència d'energies renovables

L'Observatori del Paisatge és **membre de la Ponència d'energies renovables** i, l'any 2021, fou membre del grup de treball específic de la pròpia Ponència. La Ponència és un òrgan col·legiat que té com a funcions analitzar la viabilitat dels avantprojectes de parcs eòlics i plantes solars fotovoltaïques, des del punt de vista del seu emplaçament, i portar a terme les actuacions relatives a l'avaluació d'impacte dels projectes de parcs eòlics i de plantes solars fotovoltaïques.

Abans de la modificació del “Decret llei 16/2019, de 26 de novembre, de mesures urgents per a l'emergència climàtica i l'impuls a les energies renovables” a través del “Decret llei 24/2021, de 26 d'octubre, d'acceleració del desplegament de les energies renovables distribuïdes i participades”, i durant el 2021 la tasca de l'Observatori a la Ponència fou la d'analitzar i emetre una opinió en clau de localització i en matèria de paisatge sobre cadascun dels projectes que es trobaven en tramitació.

Amb l'aprovació del nou Decret, la Ponència d'Energies Renovables ha canviat lleugerament la seves funcions i tasques: ara té com a objectiu dur a terme les actuacions relatives a l'avaluació d'impacte ambiental dels projectes de parcs eòlics i de plantes solars fotovoltaïques. **Durant el 2022 es va reunir un cop al mes i es van tractar 51 projectes.**

03

---

políticas sectorials

3.1.

Col·laboració amb la DG Memòria Democràtica del Departament de Justícia

Durant l'any 2022 l'Observatori del Paisatge de Catalunya va iniciar una **línia de col·laboració amb la Direcció General de Memòria Democràtica del Departament de Justícia, Drets i Memòria de la Generalitat de Catalunya**. La col·laboració ha estat centrada en **explorar el vincle entre les polítiques de memòria democràtica i les de paisatge**.

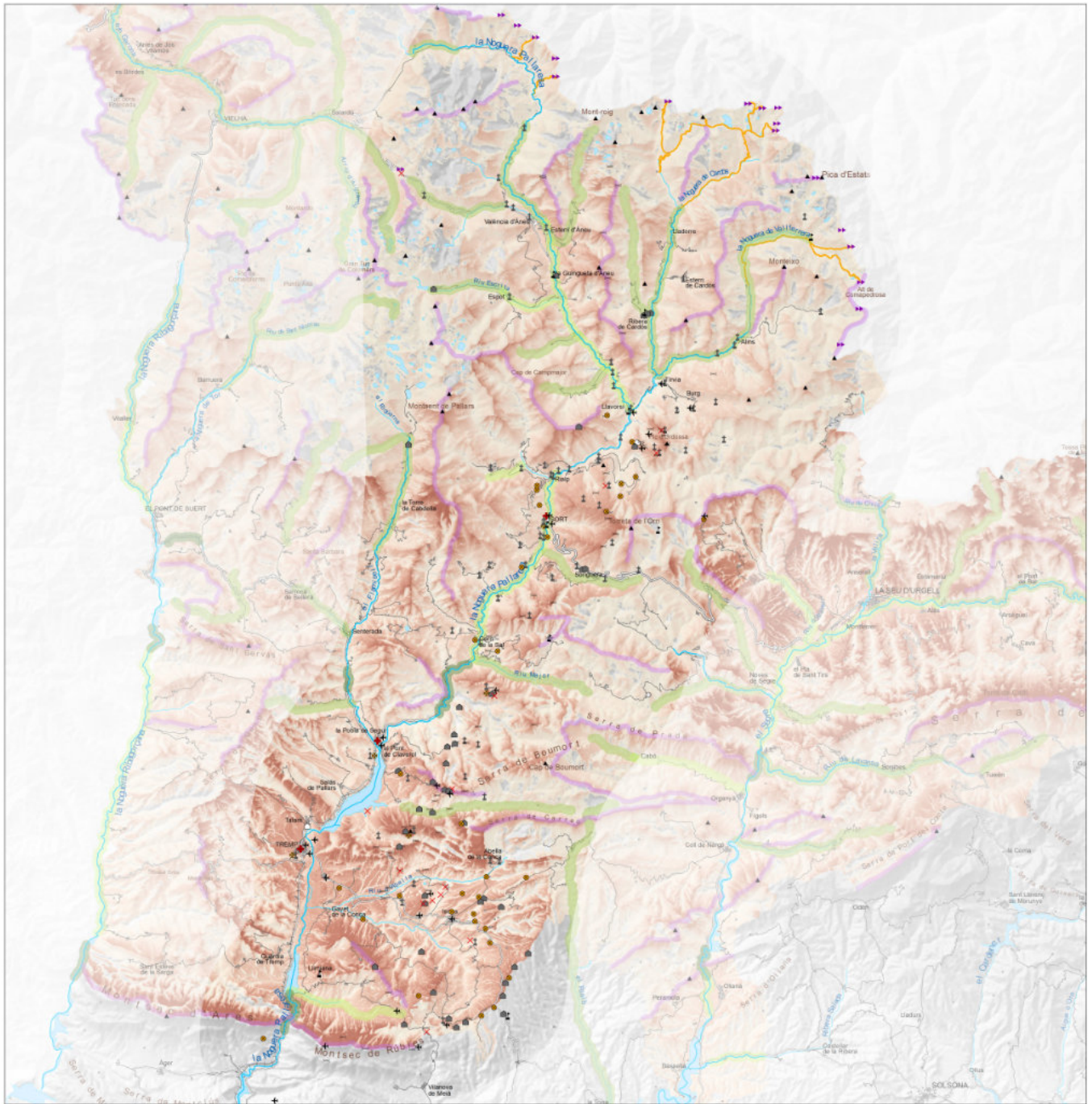
L'Avantprojecte de llei de memòria democràtica impulsada pel Departament de Justícia, Drets i Memòria, aprovat pel Consell Executiu del Govern el 7 de març de 2023, aposta pel paisatge de memòria democràtica com un àmbit nou de planificació, gestió i regulació a Catalunya. Per altra banda, la consideració dels valors del paisatge en les polítiques de memòria democràtica és clau per a assolir els objectius del Conveni europeu del paisatge i de la Llei 8/2005, de protecció, gestió i ordenació del paisatge de Catalunya.

En el conjunt de Catalunya hi ha molts elements i indrets especialment vinculats amb els moments i esdeveniments claus de la memòria democràtica a Catalunya (Segona República, Guerra Civil, violència contra la població civil, exili, deportació, dictadura franquista, resistència contra el feixisme, repressió franquista, oposició a la dictadura franquista, lluita antifranquista, transició a la democràcia i construcció de la societat democràtica i, en general, memòria democràtica i cultura de la pau). I, de fet, existien algunes iniciatives, algunes de les quals han estat impulsades pel Memorial Democràtic, que volien posar l'accent sobre l'especial relació que tenen alguns d'aquests indrets amb els moments històrics. L'Observatori del Paisatge ha anat un pas més enllà i ha fet un salt conceptual i d'escala territorial. S'ha passat del reconeixement d'un indret o espai que acull un contingut i significat històric a l'apreciació col·lectiva d'un territori més ampli -d'un paisatge- amb caràcter de memòria democràtica, i "situar-lo en el mapa".

En el document elaborat per l'Observatori del Paisatge es posen les **bases metodològiques per a l'elaboració del futur Mapa dels paisatges de memòria democràtica de Catalunya**, responent així a la petició específica de la Direcció general de Memòria Democràtica. També es fa una **primera exploració sobre quins podrien ser alguns dels paisatges de memòria democràtica de Catalunya**, representats com a territoris amplis, que hauria de ser el punt de partida perquè el Departament de Justícia, Drets i Memòria elabori en el futur un mapa complet, que hauria de consensuar amb l'administració local i els agents de cada territori. I finalment, s'exposa una nova mirada i s'esbossen **unes primeres idees, eines i estratègies enfocades a una gestió paisatgística i patrimonial dels paisatges de memòria democràtica**, pensades per a les polítiques d'ordenació territorial i urbanística, agrícola, turística, d'infraestructures o cultural.

Element de memòria democràtica

- ✕ Camp de batalla
- + Espai bombardejat
- Fortificació o búnquer
- Fossa comuna
- Trinxera o altres punts defensius
- Artilleria
- Polvorí
- ⚡ Punt de comandament
- Pas fronterer de retirada
- ⚡ Hospital de campanya
- Presó
- ◆ Monument o altres elements simbòlics
- ▲ Cim
- Camí d'exili
- Fons escènic emblemàtic

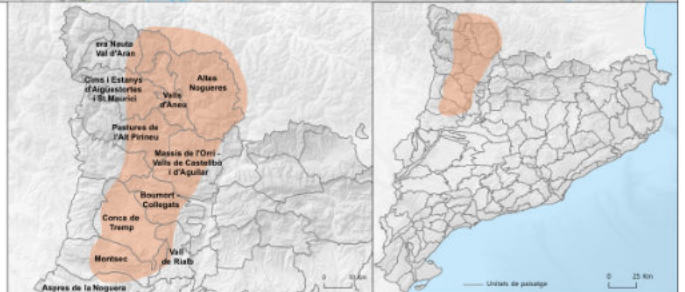
- Congost
- Vall oberta
- Vall tancada

Grau d'exposició visual

- Alt
- Baix

Base topogràfica

- Autopista i autovia
- Carretera nacional
- Carretera comarcal
- Carretera local
- Xarxa ferroviària
- Xarxa hidrogràfica
- Massa d'aigua
- Poblament

0 5 10 Km
E/ 1225.000
Projecció UTM 31N - Sistema de referència ETRS89

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Departament de Justícia, Drets i Memòria, del Catàleg de Paisatge de l'Alt Pirineu i Aran i de treball de recerca bibliogràfic, i derivat de la base topogràfica municipal 1:25.000 de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya (ICGC), sota una llicència CC BY 4.0.

PAISATGES DE LA MEMÒRIA DEMOCRÀTICA
BASES PER A LA IDENTIFICACIÓ, CATALOGACIÓ I GESTIÓ
EL FRONT DEL PALLARS
 Març 2023

3.2.

Col·laboració amb la Secretaria de Mobilitat i Infraestructures

L'Observatori col·labora amb la Secretaria de Mobilitat i Infraestructures de la Generalitat de Catalunya i amb l'empresa adjudicatària de la redacció del projecte constructiu de la nova **carretera C-37 de Vic a Olot**, en **la integració paisatgística de la carretera**.

A partir d'una primera reunió celebrada el mes de novembre de 2022, es van acordar reunions periòdiques entre l'Observatori i l'empresa encarregada de fer el projecte constructiu. En aquestes reunions, que es realitzaran durant l'any 2023, l'Observatori aportarà el seu punt de vista i informació sobre referències i experiències exitoses relatives a traçats i projectes d'integració d'infraestructures especialment sensibles com el de la Vall d'en Bas i Olot. L'objectiu és reduir al màxim l'afectació al paisatge i potenciar-ne els valors.

3.3.

Comissió motora de l'Agenda Rural de Catalunya

L'Observatori del Paisatge forma part de la Comissió Motora de l'Agenda Rural de Catalunya. L'Agenda Rural busca identificar les necessitats dels territoris rurals i garantir-ne les condicions de vida i de desenvolupament mitjançant la diversificació econòmica. L'Agenda Rural de Catalunya la coordina la Secretaria d'Agenda Rural i la Comissió Redactora, formada per l'Associació d'Iniciatives Rurals de Catalunya (ARCA), l'Associació Catalana de Municipis (ACM), l'Associació de Micropobles de Catalunya i el Consell Assessor de Desenvolupament Sostenible (CADS).

El mes de juny de 2021 es va constituir la Comissió Motora de l'Agenda Rural formada per una trentena d'institucions, amb quatre funcions bàsiques: impulsar i vetllar per tal que el procés participatiu i de redacció de l'Agenda Rural de Catalunya sigui correcte; vetllar perquè tots els reptes del món rural estiguin representats a l'Agenda Rural i, alhora, s'hi aporti una visió global i transversal; aportar coneixement i expertesa a l'Agenda Rural de Catalunya. I, en quart lloc, vetllar per la representativitat territorial.

El procés participatiu ha finalitzat l'any 2022 amb un document d'Agenda Rural de Catalunya que va ser aprovat en Acord de Govern de la Generalitat de Catalunya el 24 de maig. A partir d'aquí, el desplegament de l'Agenda ha estat marcat pel seu Pla d'Acció, que defineix les accions a portar a terme o bé que han de continuar desenvolupant els diferents departaments de la Generalitat per assolir els reptes identificats, amb la corresponsabilitat dels diferents actors del territori. En aquest sentit, **l'Observatori ha participat a les quatre reunions de seguiment i implementació de l'Agenda Rural.**

3.4.

Mapa de l'Estratègia Nacional de Paisatge d'Andorra

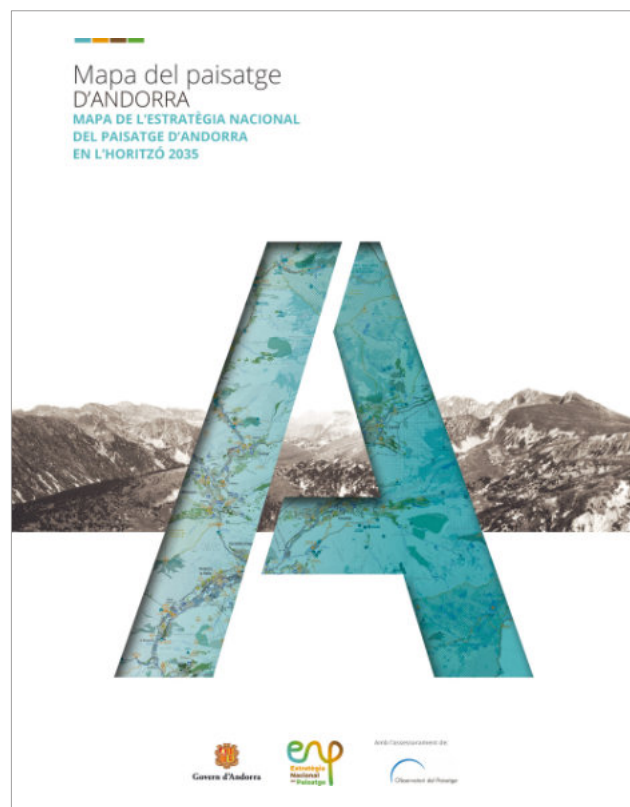
L'any 2019 el Ministeri de Medi Ambient, Agricultura i Sostenibilitat del Govern Andorrà va sol·licitar a l'Observatori del Paisatge de Catalunya que l'assessorés en l'actualització de la seva Estratègia Nacional de Paisatge d'Andorra (ENPA), aprovada el 27 d'abril del 2011. **La col·laboració entre el Ministeri i l'Observatori es va traduir en el Mapa de l'Estratègia Nacional de Paisatge d'Andorra en l'horitzó 2035, finalitzat aquest any 2022.** El mapa, disponible en format digital i en paper, inclou els 4 principis de la nova Estratègia Nacional de Paisatge, els 7 objectius de qualitat paisatgística, les 28 línies d'actuació per assolir-los i els 66 aspectes clau del paisatge d'Andorra. L'Estratègia i el Mapa van ser aprovats pel Govern andorrà el 7 de desembre de 2022, i uns dies després, el 13 de desembre, es van presentar públicament juntament amb les primeres 87 accions que han de permetre assolir els objectius de qualitat paisatgística d'aquesta nova estratègia.

El Mapa de l'Estratègia Nacional de Paisatge d'Andorra s'ha elaborat a partir d'un innovador i intens procés participatiu que ha implicat diversos ministeris del Govern, els set comuns, altres agents clau del Principat i el conjunt de la ciutadania, a través de diversos mecanismes de participació, des de qüestionaris en línia fins a tallers de participació, passant per entrevistes en profunditat, i fins i tot un treball simultani amb una cinquantena de mapes en línia que s'anaven actualitzant amb les aportacions de les administracions comunals. Més enllà del propi mapa, la cartografia generada constitueix un mateix marc de treball entre el govern, els comuns i els agents, i afavoreix una bona aplicació i seguiment de l'estratègia.

Durant el 2020 es va realitzar una gran part de la tasca del procés participatiu, amb la finalitat de generar una reflexió col·lectiva sobre el paisatge del Principat. Durant el 2021 i principis de 2022, les feines s'han centrat en **estructurar el contingut del mapa, elaborar la cartografia i desenvolupar les tasques d'edició.**

El procés d'elaborar el Mapa ha permès generar una reflexió col·lectiva sobre el paisatge del Principat, recollir el coneixement de la població, dels agents socials i econòmics i de les institucions sobre el paisatge i, en definitiva, implicar la societat andorrana en la importància del paisatge.

El dimarts 13 de desembre de 2022 es va presentar el Mapa a La Farga Rossell de la Massana. Va obrir l'acte la Ministra de Medi Ambient, Agricultura i Sostenibilitat del Govern Andorrà, Silvia Calvó. També van participar a la presentació el director de l'Observatori del Paisatge, Pere Sala, el tècnic Jordi Grau.

3.5.

Comitè d'Experts inter-nacional sobre el futur Convenio Latinoamericano del Paisaje

La Iniciativa Latinoamericana del Paisaje (LALI), en companyia de varies institucions, universitats, professionals del dret i del paisatge, i organitzacions del continent, fa anys que estan treballant amb un esborrany de **Convenio Latinoamericano del Paisaje** que estan intentant consensuar a nivell continental.

La tardor de 2020 van impulsar el procés **“Hacia Un Convenio Latinoamericano del Paisaje”**, a través del qual van obrir aquest document i van invitar a la societat llatinoamericana (societat civil, entitats, associacions, representants polítics, institucions educatives, etc.) a contribuir a la redacció d'una proposta definitiva.

L'Observatori del Paisatge va ser invitat a formar part d'un Comitè d'Experts per fer un seguiment del procés durant tot l'any 2021 i 2022, que es tradueix en reunions i tallers periòdics de seguiment i avaluació del text de l'esborrany del Conveni, i que continua viu

04

---

paisatge i món local

4.1.

Territoris pel Paisatge

En els últims anys s'ha constatat un **creixent interès del món local de Catalunya pel paisatge**. Les administracions locals han començat a veure en el paisatge un motor per al seu desenvolupament, un atractiu local, un signe de civilitat, i una via per a incrementar el nivell d'autoestima, la identitat i la qualitat de vida de les persones. Han nascut iniciatives liderades per les administracions locals i per una societat civil local cada cop més dinàmica, diversa i flexible, compromesa amb el seu territori, que a través dels valors del paisatge reflexionen sobre el model que volen per al seu territori com una via d'actualització i millora dels instruments de planejament vigents.

L'Observatori del Paisatge de Catalunya, conscient del creixent número d'experiències de posada en valor, de planificació i gestió del paisatge, i coincidint amb la voluntat expressada per algunes entitats i persones que les estan impulsant, organitza des de l'any 2016 reunions de treball. L'objectiu és que les institucions, entitats i professionals que treballen en el paisatge a escala local debatin sobre experiències de planificació i gestió del paisatge en aquests àmbits. En el marc d'una d'aquestes reunions, **l'any 2017, es va crear Territoris pel Paisatge** que aplega els territoris de Catalunya que estan desenvolupant estratègies i instruments en relació amb el paisatge. Està **format per representants de l'administració local i entitats del territori** que ens trobem un cop a l'any per posar en comú estratègies, metodologies, resultats i experiències en matèria de paisatge.

El passat 26 d'octubre de 2022 va tenir lloc a Falset (Priorat) la V Reunió de treball de Territoris pel Paisatge sobre experiències de planificació i gestió del paisatge en l'àmbit local a Catalunya. L'objectiu de la trobada era generar debat entre les diferents experiències de planificació i gestió del paisatge, recollir propostes per enfortir l'intercanvi i la connexió entre les experiències i incrementar la implicació de les institucions impulsores de les experiències. La reunió va comptar amb la

participació de **50 representants polítics i tècnics** de diverses iniciatives de paisatge en l'àmbit local de Catalunya, així com de Mallorca i Andorra.

La sessió es va iniciar amb una conferència de Francesc Muñoz, geògraf i director de l'Observatori de la Urbanització de la UAB, que va explicar les conclusions del projecte innovador "Paisatges productius, una nova infraestructura del territori", elaborat per encàrrec de l'Oficina Tècnica d'Estratègies de Desenvolupament Econòmic de la Diputació de Barcelona. Seguidament es van compartir les novetats de les activitats en paisatge que desenvolupa cada territori. Posteriorment, els participants van debatre sobre els continguts i accions que caldria desenvolupar des de Territoris pel Paisatge. El debat va girar al voltant de com reforçar la col·laboració i el treball en xarxa entre les diverses experiències per donar sentit a l'espai Territoris pel Paisatge. La trobada es va acabar amb la visita sobre el terreny per conèixer una experiència concreta de gestió del bosc duta a terme en una empresa vitivinícola del Priorat.

4.2. Comissions de seguiment de les cartes i plans del paisatge

Les cartes de paisatge són instruments de concertació d'acords entre agents d'un territori per tal de promoure accions i estratègies de millora i valorització del paisatge. L'Observatori forma part de les **comissions de seguiment de les cartes de paisatge**, juntament amb el Departament de la Vicepresidència i de Polítiques Digitals i Territori de la Generalitat de Catalunya.

L'any 2022 es va continuar el seguiment i assessorament de les cartes ja aprovades o en desenvolupament com les del **Priorat, la Conca de Barberà o el Garraf** i amb territoris interessats a iniciar una carta com **les Garrigues o la Terra Alta**.

4.3. Col·laboració amb diversos ajuntaments i entitats

En els darrers anys diverses entitats locals han sol·licitat a l'Observatori del Paisatge que assessori les seves respectives iniciatives de paisatge. L'objectiu és ajudar a les corporacions municipals o comarcals a promoure accions i estratègies de millora i valoració del seu paisatge per tal de millorar la qualitat de vida de la població.

Durant l'any 2022, l'Observatori del Paisatge ha continuat col·laborant amb les institucions d'àmbit local que ho han demanat. Algunes de les entitats i administracions amb les quals l'observatori s'ha reunit en diverses ocasions i treballat temes diversos són:

- **Ajuntament d'Olot**, des de l'àrea de Cultura i Educació, en el marc d'un projecte relacionat amb l'espai públic i els joves.
- **Associació Terra Alta Viva**, per explorar les possibilitats d'elaborar una carta del paisatge de la comarca
- **Entitat Inloft Copons**, assessorament en el marc de diversos projectes de l'entitat vinculats amb la pedra seca i amb la dinamització del paisatge a escala local.
- **Ajuntaments de la zona de l'Albera Marítima**, assessorament en el marc del Pla de paisatge de l'Albera Marítima
- **Revista Vallesos**, per assessorar el contingut d'un número de la revista dedicat a les unitats de paisatge del Vallès..

4.4.

COL·LABORA×PAISATGE, desenvolupament rural a través del paisatge i la col·laboració ciutadana

En el marc de l'acord de col·laboració signat al juliol de 2016 entre l'Associació per al Desenvolupament Rural Integral de la zona Nord-Oriental de Catalunya (ADRINOC) i l'Observatori del Paisatge pel projecte de cooperació "COL·LABORA×PAISATGE. Desenvolupament rural a través del paisatge i la col·laboració ciutadana (construccions de pedra seca)", l'Observatori assessora tècnicament el projecte implicant-se també en la coordinació i execució d'algunes de les accions realitzades.

El projecte sorgeix de l'estratègia d'ADRINOC pel període 2014-2020 (en execució fins el 2023) d'**incidir en el paisatge com a element transversal per a crear desenvolupament local**, ja que la caracterització territorial de l'àmbit d'ADRINOC, amb gairebé el 40% de la seva superfície protegida, inclou valors diferencials que combinen les característiques naturals i la petjada antròpica en un paisatge i patrimoni que és imprescindible protegir, gestionar i valoritzar.

Aquest projecte ha d'ajudar a difondre i valoritzar el patrimoni de les construccions de pedra seca com a elements que conformen el paisatge i que poden crear economia al seu voltant; alhora que ha de posar en valor i visualitzar com la col·laboració de la ciutadania esdevé un element clau per a crear desenvolupament en les zones rurals.

Durant aquest 2022, l'Observatori ha col·laborat en les següents accions del projecte:

- Difusió de la Setmana de la Pedra Seca celebrada entre el 25 de novembre i el 4 de desembre de l'any 2022.
- Organització de l'activitat "Selecció de documents sobre pedra seca al Centre de Documentació del Paisatge" en el marc de la setmana de la pedra seca.
- Difusió de la Wikipedra i de l'aplicació per a dispositius mòbils Pedra Seca als mitjans de comunicació.
- Actualització de l'aplicació mòbil "Pedra Seca".

Es poden consultar totes les accions impulsades pel projecte Col·labora X Paisatge en la seva pàgina web: <https://www.collaboraxpaisatge.cat/>

05

---

formació
i educació

5.1.

Seminari

“Repensant els jardins històrics. El passat en el present”

Els dies 16 i 17 de juny l’Espai Cràter d’Olot va aplegar una vuitantena d’experts nacionals i internacionals per a reflexionar sobre **quin ha de ser el paper del jardí patrimonial per donar resposta a les noves demandes socials i culturals**.

Els jardins històrics tenen un paper molt rellevant en el debat contemporani sobre la qualitat del paisatge i la seva gestió. Més enllà dels jardins reconeguts en els catàlegs oficials, a Catalunya n’hi ha un munt amb importants valors patrimonials, sovint amb poca o escassa protecció.

El seminari, titulat “Repensant els jardins històrics. El passat en el present”, pretenia aprofundir en el coneixement dels seus valors i incentivar-ne la conservació i promoció, tot generant nous marcs conceptuals i instrumentals que facilitin la seva adaptació a la contemporaneïtat.

El seminari ha estat organitzat per l’Observatori del Paisatge de Catalunya amb el suport del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i ha comptat també amb la col·laboració de l’Ajuntament d’Olot. Els vídeos de la trobada es poden trobar a la pàgina web i al canal de Vimeo de l’Observatori del Paisatge. Del seminari també en sortirà una publicació en paper, dins la col·lecció ‘Plecs de paisatge’, a finals de l’any 2023.

5.2.

Curs de paisatge per a responsables polítics i tècnics de l'administració local de la demarcació de Lleida

El paisatge té un interès i una presència creixent en la societat i en les polítiques públiques. És vist cada vegada més com una peça clau del desenvolupament local i una via per incrementar el nivell de la qualitat de vida dels ciutadans, tant en entorns urbans com rurals. Les polítiques i estratègies de paisatge a escala local ofereixen una forma alternativa de mirar i gestionar el territori en clau de millora de la qualitat del paisatge i de promoció i dinamització local. Això és així perquè el paisatge actua com un catalitzador en molts dels reptes que afronta la societat contemporània: salut, despoblament, canvi climàtic i transició energètica, cohesió social, sobirania alimentària, entre molts altres.

El curs 'Gestió, intervenció i valorització del paisatge des de l'escala local' (dissenyat per l'Observatori juntament amb el Patronat de promoció econòmica de la Diputació de

Lleida i en col·laboració amb el Departament de la Vicepresidència i de Polítiques Digitals i Territori i dins del Pla Agrupat de Formació Continua AFEDAP 2022, promogut per l'Associació Catalana de Municipis i la Diputació de Lleida) es va portar a terme **els dies 26 i d'abril i 3, 5, 10 i 12 de maig de 2022 de manera telemàtica**. Va tenir 52 alumnes i **es dirigia principalment a tècnics de medi ambient, arquitectes, enginyers, tècnics en turisme i patrimoni i gestors dels ens locals de la demarcació de Lleida, així com a altres tècnics d'altres administracions catalanes**.

El curs en línia pretenia explorar, a través de casos, eines i metodologies, i des d'una perspectiva local, noves formes de gestió, ordenació i tractament dels paisatges urbans i rurals de la demarcació de Lleida amb l'objectiu de promoure'n la seva millora i valorització.

Gestió, intervenció i valorització del paisatge des de l'escala local

26 i 28 d'abril, i 3, 5, 10 i 12 de maig de 2022

Curs en línia

Organitzen: Observatori del Paisatge, Transformació Econòmica, Diputació de Lleida Patronat de Promoció Econòmica

Amb la col·laboració de: Generalitat de Catalunya Departament de la Vicepresidència i de Polítiques Digitals i Territori, ACM Associació Catalana de Municipis

The infographic features a green background with a central teal circle and three black lines radiating outwards. To the right, there is a cluster of red and white house icons. The left side has a vertical brown and yellow wavy pattern.

5.3.

Comitè científic i col·laboració en l'organització del III Simposio Internacional “Sentir y pensar el paisaje”, a Manantiales (Uruguai)

Del 10 al 13 de novembre de 2022 se celebrà en el Museu d'Art Contemporani Atchugarry (MACA), a Manantiales (Uruguai), la **tercera edició del Simposi 'Sentir y Pensar el Paisaje'**, organitzat per la **Iniciativa Latinoamericana del Paisatge (LALI)** i la **Universitat Autònoma Metropolitana Unidad Azcapotzalco**, amb el suport de l'**Observatori del Paisatge de Catalunya**. El Tercer Simposi es va centrar en els paisatges de proximitat, aquells que són resultat de mirades territorials properes, dels àmbits quotidians i que constitueixen un actiu de futur, i va acollir **més de 200 ponents i participants de diferents països llatinoamericans**. El director de l'Observatori va impartir-hi la conferència “Gestionar i ordenar els paisatges de proximitat”.

L'Observatori del Paisatge va formar part durant l'any **2022 del Comitè científic del Simposi**, la qual cosa va implicar la participació en diverses reunions telemàtiques fins a la data del Simposi.

TERCER SIMPOSIO LALI
Sentir y pensar el paisaje
Paisajes de proximidad

10 a 13 de noviembre, 2022
Manantiales, Uruguay

MACA Museo de Arte Contemporáneo Atchugarry
Ruta 104 km 4,5 - Departamento de Maldonado

10 AÑOS LALI INICIATIVA LATINOAMERICANA DEL PAISAJE

5.4.

Col·laboració amb les trobades internacionals 'Art del caminar i geografies relacionals'

L'Observatori del Paisatge va col·laborar amb les trobades internacionals **Art del caminar i geografies relacionals** que van tenir lloc a Girona, Olot i Vic del 5 al 9 de juliol de 2022.

Articulades des de la mirada de la creació artística, les trobades internacionals Art del caminar i geografies relacionals van reunir de manera molt transversal antropòlegs, historiadors, geògrafs, urbanistes, arquitectes, sociòlegs professionals de la salut i polítics, interessats per l'acte de caminar com a punt de partida de l'apropiació no agressiva del paisatge, el coneixement territorial, la creació de comunitats, la relació entre ment i cos, l'espiritualitat, la creativitat, la participació en processos ciutadans i l'articulació entre ecologia, sentit del lloc i relacions humanes.

Les trobades, que van tenir una assistència d'un centenar de persones, van ser una iniciativa del Centre de Creació Contemporània Nau Còclea en col·laboració amb Observatori del Paisatge de Catalunya, la Càtedra de Geografia i Pensament Territorial de la Universitat de Girona, Bòlit Centre d'Art Contemporani de Girona, Olot Cultura, Fundació Hospital d'Olot, Universitat de Vic-Universitat Central de Catalunya, Deriva Mussol, Festival Sismògraf, Casino de Vic, ACVIC Centre for Contemporary Arts, walklisten:create & Made of Walking (Bèlgica) i Interartive.org.

La iniciativa va tenir un vessant teòric i científic expressat en forma de conferències ponències i comunicacions als matins, però també un vessant creatiu en forma de tallers, performances i caminades creatives que van tenir lloc a les tardes. L'Observatori del Paisatge, la Universitat de Girona i la Universitat de Vic, hi van contribuir tant a nivell científic com de suport.

5.5. Col·laboració en el seminari “Ruinas y Descampados” (DEPARQ)

El Seminari Internacional Ruinas y Descampados, del 27 al 29 de setembre, **es va centrar en el pensament al voltant dels paisatges oblidats** i destruïts pel capitalisme. Així, el Centro de Promoción y Estudios de la Vía de la Plata y del Viaje (CEVMO) de Morille va ser un espai de trobada perquè investigadors de diferents àmbits pensessin en conjunt al voltant de la idea de ruïna, de marge, de destrucció i de retorn. Les taules de conferències van donar lloc a interessants reflexions sobre aquests conceptes, que es veuran reflectides en un llibre. Es van acompanyar d'un cicle de curtmetratges lligat als temes de cadascuna de les jornades. Com a tancament, les visites al Cementiri d'Art de Morille i a les antigues mines de wolframi van oferir un espai distès de reflexió i gaudi.

El seminari va tenir un format híbrid i les taules de conferències es van retransmetre íntegrament per la plataforma Zoom. Els vídeos de la jornada es poden veure a la pàgina de Vimeo de l'Observatori.

La trobada va ser organitzada en el marc del Projecte de recerca nacional "Paisatges i arquitectures de l'error. Contrahistòria del paisatge a l'Europa Llatina (1945-2020)", amb la col·laboració de l'Observatori del Paisatge de Catalunya, l'Ajuntament de Morille, la Diputació de Salamanca i el Museu Mausoleo de Morille.

**SEMINARIO INTERNACIONAL
RUINAS Y DESCAMPADOS**
27 a 29 de septiembre de 2022
Morille - CEVMO Ronda de los Mineros, 2

organiza
deparq HAAYDU MINISTERIO DE TURISMO Y CULTURA

colabora
Observatori del Paisatge MANCOMUNIDAD DE MORILLE Diputación de Salamanca

© 2022 DEPARQ

5.6. Observar i comprendre el paisatge

Una de les línies de treball de l'Observatori és la formació en paisatge en les diverses etapes educatives. Per aquesta raó des de fa anys, l'Observatori ofereix una activitat per alumnes d'educació secundària. L'activitat rep el nom Observar i comprendre el paisatge i consisteix en una sessió de 30 minuts en el Centre de Documentació de l'Observatori del Paisatge on s'explica al grup classe què és el paisatge, perquè és important i quines problemàtiques té el paisatge de Catalunya..

5.7. Col·laboració en cursos de formació

Una de les línies de treball de l'Observatori del Paisatge és la formació en paisatge en les diverses etapes educatives, des de primària i secundària fins a tercer cicle. L'Observatori del Paisatge sempre ha col·laborat amb escoles, instituts i universitats pel que fa a formació, investigació i innovació tecnològica.

En els darrers anys l'Observatori ha coorganitzat diversos cursos de formació i col·labora i participa regularment en diversos màsters i cursos d'especialització. Durant l'any 2022 l'Observatori va participar en els següents màsters i cursos universitaris:

- Grau en paisatgisme (Universitat Politècnica de Catalunya)
- Postgrau en promoció i gestió dels actius locals (URV)
- Postgrau d'Especialització en l'administració pública per a tècnics i arquitectes (Escola Sert).
- Master in Urban Design and Healthy Cities (Universitat Internacional de Catalunya)
- Programa de doctorat en Geografia de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Així mateix, **l'Observatori del Paisatge facilita als estudiants de les diverses universitats catalanes, espanyoles i europees la possibilitat de fer pràctiques o treballs de finalització de grau a les seves instal·lacions**, pràctiques que en qualsevol cas es formalitzen mitjançant convenis específics amb les universitats. Durant l'any 2022, l'Observatori del Paisatge va comptar amb una estudiant grega en pràctiques en el marc del programa europeu ERASMUS+.

06

---

sensibilització i comunicació

6.1.

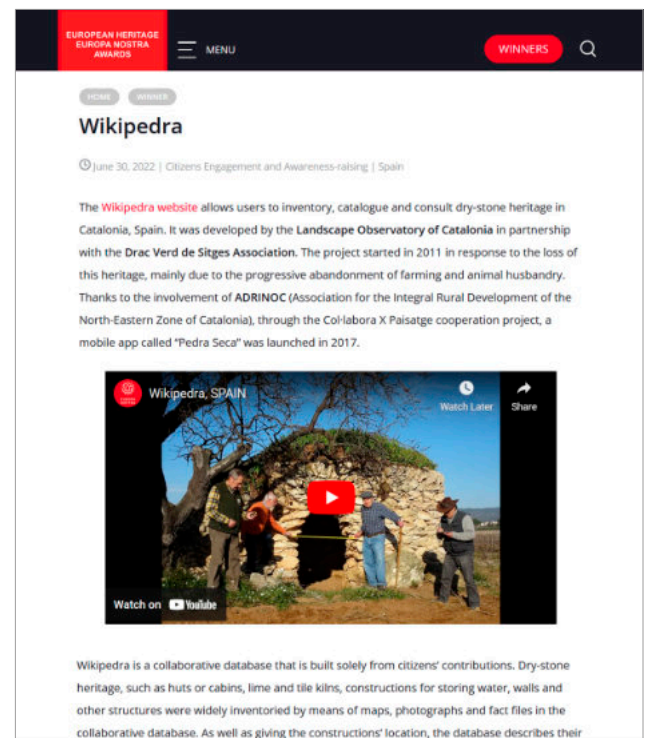
El projecte Wikipedra guanya l'European Heritage Award / Europa Nostra Award 2022

L'Observatori va decidir presentar el projecte Wikipedra als premis Europa Nostra 2022 en la categoria de Participació i sensibilització ciutadana. Els Premis Europeus de Patrimoni / Premis Europa Nostra van ser creats per la Comissió Europea el 2002 i han estat gestionats des de llavors per Europa Nostra. Aquests premis compten amb el suport del programa Europa Creativa de la Unió Europea. Durant 20 anys, els premis han destacat i difós l'excel·lència patrimonial i les millors pràctiques, han fomentat l'intercanvi transfronterer de coneixements i han connectat les parts interessades del patrimoni en xarxes més àmplies. Europa Nostra és la veu europea de la societat civil compromesa amb la salvaguarda i la promoció del patrimoni cultural i natural. Una federació paneuropea d'ONG del patrimoni, recolzada per una àmplia xarxa d'organismes públics, empreses privades i particulars, que inclou més de 40 països. Fundada el 1963, avui és reconeguda com la xarxa de patrimoni més gran i representativa d'Europa mantenint estretes relacions amb la Unió Europea, el Consell d'Europa, la UNESCO i altres organismes internacionals.

Entre finals de l'any 2021 i l'inici de 2022 es va preparar la documentació necessària i **el mes de juny el jurat va decidir que el projecte havia de ser un dels 30 premiats**. El jurat dels premis va destacar que "Wikipedra és un exemple de bones pràctiques per al compromís dels ciutadans en la conservació del patrimoni material, juntament amb el patrimoni immaterial al qual està connectat. Un nombre impressionant de participants estan implicats en la construcció de l'inventari de construccions de pedra seca, demostrant l'èxit dels socis del projecte en l'explotació de la ciència ciutadana per desenvolupar una base de dades de coneixement que podria salvar el patrimoni de la pedra seca de l'oblit".

La gala d'entrega de premis es va celebrar el **26 de setembre de 2022 a l'Òpera Estatal de Praga**. A part de la cerimònia d'entrega de premis del dia 26, el dia abans es va celebrar l'Excellence Day al Museu Txec de la Música, on cadascun dels 30 projectes premiats va poder explicar de manera breu la seva iniciativa per posteriorment debatre i teixir complicitats amb la resta dels més de dos-cents participants.

Un altre aspecte important és que, pel fet d'haver aconseguit el guardó, **l'entitat Europa Nostra va subvencionar l'elaboració d'un vídeo explicatiu que ha estat molt útil per donar a conèixer el projecte en l'àmbit europeu**.

The screenshot shows the Wikipedra website interface. At the top, there is a navigation bar with 'EUROPEAN HERITAGE EUROPA NOSTRA AWARDS' on the left, a 'MENU' button in the center, and a 'WINNERS' button on the right. Below the navigation bar, there are 'HOME' and 'WINNERS' buttons. The main heading is 'Wikipedra'. Underneath, it says 'June 30, 2022 | Citizens Engagement and Awareness-raising | Spain'. The main content area features a text block: 'The Wikipedra website allows users to inventory, catalogue and consult dry-stone heritage in Catalonia, Spain. It was developed by the Landscape Observatory of Catalonia in partnership with the Drac Verd de Sitges Association. The project started in 2011 in response to the loss of this heritage, mainly due to the progressive abandonment of farming and animal husbandry. Thanks to the involvement of ADRINOC (Association for the Integral Rural Development of the North-Eastern Zone of Catalonia), through the Col·labora X Paisatge cooperation project, a mobile app called "Pedra Seca" was launched in 2017.' Below the text is a video player showing a group of people working on a dry-stone wall. The video player has a 'Watch on YouTube' button at the bottom left. At the bottom of the page, there is a short paragraph: 'Wikipedra is a collaborative database that is built solely from citizens' contributions. Dry-stone heritage, such as huts or cabins, lime and tile kilns, constructions for storing water, walls and other structures were widely inventoried by means of maps, photographs and fact files in the collaborative database. As well as giving the constructions' location, the database describes their

6.2.

Manteniment de la Wikipedra

Wikipedra és una **aplicació SIG interactiva 2.0** que permet introduir, visualitzar i consultar informació de les **construccions de pedra seca a Catalunya**. En aquest projecte, iniciat l'any 2011 per l'Observatori del Paisatge, hi participen les entitats que vetllen pel patrimoni de la pedra seca.

Des de l'any 2017, fruit de la participació al **projecte Col·laboraxPaisatge** coordinat per l'associació Adrinoc, el web es complementa amb l'**aplicació mòbil "Pedra Seca"** per catalogar les construccions sobre el terreny. Aquesta eina permet fer consultes sobre construccions de pedra seca a Catalunya (barraques o cabanes, forns, construccions relacionades amb l'aigua, murs o conjunts de murs i altres construccions) de manera intuïtiva i atractiva (amb mapes, fotografies, fitxes, cerques) i, alhora, les persones que ho desitgen poden introduir dades noves o modificar les existents. L'objectiu és recollir informació, permanentment actualitzada, del màxim nombre possible de construccions de pedra seca.

El col·lectiu Drac Verd de Sitges, juntament amb altres col·laboradors, validen la informació que altres entitats i particulars introdueixen a Wikipedra. A desembre de 2022, l'aplicació ja suma més de 33.000 construccions inventariades gràcies a la feina de 576 col·laboradors. I durant l'any 2022 s'han introduït 2.960 noves construccions i s'han incorporat al projecte 78 nous col·laboradors. Per altra banda, **el 12 de desembre, a la seu del Grup d'Estudis Sitgetans, a Sitges, es va realitzar la trobada anual dels validadors**, on es va fer balanç del projecte, es van unificar criteris de validació i es van acordar futures millores del web i de l'app Pedra Seca.

Així mateix, han continuat les tasques de manteniment i d'atenció a les consultes dels usuaris. En aquest sentit, s'han gestionat 111 aportacions i correus

de consulta. Per altra banda, aquest any s'han registrat 125 descàrregues d'informació cartogràfica de l'inventari a través del web.

Relacionat amb les accions de difusió, **gràcies a l'European Heritage Award / Europa Nostra Award 2022, mencionat en el punt anterior, s'ha pogut elaborar un vídeo resum del projecte, que exposa el funcionament i els resultats del projecte, un producte molt útil per donar a conèixer el projecte.**

6.3. Col·laboració amb el Museu de les Cultures del Vi de Catalunya (Vinseum)

El VINSEUM, museu de referència de les cultures del vi de Catalunya, està elaborant una nova museografia i l'any 2021 **va demanar l'assessorament de l'Observatori**. La col·laboració s'ha centrat en la part de l'exposició permanent que fa referència als paisatges del vi a Catalunya. **Durant els anys 2021 i 2022 l'Observatori va estar elaborant continguts basats en els catàlegs de paisatge i que es van sintetitzar en el document "Els paisatges de la vinya de Catalunya"**, lliurat l'abril del 2022 als guionistes de l'exposició i els tècnics del museu.

6.4.

Assessorament al programa de TV “Paisatges encreuats”

Durant l'any 2022, l'Observatori del Paisatge ha assessorat en el contingut dels episodis de la **vuitena i novena temporades de Paisatges encreuats**. El programa està produït per Olot Televisió i La Xarxa de Televisions Locals de Catalunya i se centra en els 134 paisatges de Catalunya a partir de la catalogació que n'ha fet l'Observatori. L'Observatori del Paisatge **assessora en els continguts des de la primera temporada l'any 2018**. L'assessorament consisteix en fer una relació de persones que poden aportar informació interessant sobre cada una de les unitats de paisatge per tal que les puguin entrevistar i fer una revisió dels guions elaborats per Olot Televisió per **vetllar que es tracten els aspectes més destacats del paisatge**.

En concret, durant l'any 2022 s'ha assessorat sobre els següents paisatges: Pla de Montserrat, Congost del Segre, Serra de Llaberia, Plana de l'Hospitalet de l'Infant, Xaragalls del Vallès, Serrats de Sanaüja i Llanera, Alt Sió, Serra del Tormo, Camps de Santes Creus, Mig Segre, La Vansa, Massís de l'Orri - Valls de Castellbò i d'Aguilar, Paisatge fluvial del Segre, Ribera Salada, Boumort - Collegats, Altiplà de la Terra Alta, Secans d'Utxesa, Litoral del Baix Ebre, Los Ports, el Montmell, la Vall del Silenci, Rubió - Castelltallat - Pinós, Conca de Tremp, Pastures de l'Alt Pirineu, Aspres de la Noguera i Reus - Tarragona.

6.5. Col·laboració amb el Festival MOT

El Festival MOT és un festival literari organitzat per l'Ajuntament de Girona i l'Ajuntament d'Olot que es centra cada any en un àmbit temàtic que serveix de fil conductor de l'edició. Un any més l'Observatori va participar en els actes del +MOT, un programa d'activitats complementàries vinculades a la temàtica del festival que organitzen entitats i associacions col·laboradores.

El títol del festival era "**Al camp. Literatura i ruralitat**" i es va centrar en l'anàlisi de com i de quina manera es fa literatura en el món rural. La literatura recull, transforma i pot crear de cap i de nou el relat sobre un lloc. En la ruralitat feta literatura, sovint, la força del lloc esdevé determinant.

L'activitat de l'Observatori va consistir en la projecció de fotografies, provinents de l'Arxiu d'Imatges, titulada "Moltes ruralitats, molts paisatges" que buscaven confrontar l'espectador amb la imatge que té de la ruralitat. A Catalunya hi ha una gran diversitat de paisatges rurals, molts dels quals no coincideixen amb la imatge tradicionalment associada al camp. La crisi global ha accelerat la necessitat de repensar el model territorial i el rol que han de jugar els territoris rurals.

Les imatges es van poder veure durant dues setmanes, del 17 al 26 de març, en dues pantalles de la biblioteca Marià Vayreda d'Olot i al vestíbul de la biblioteca Carles Rahola de Girona. A més a més també es pot visualitzar al canal de Vimeo de l'Observatori del Paisatge.

6.7.

Participació en diverses iniciatives i conferències de paisatge

Durant l'any 2022 l'Observatori del Paisatge ha participat en diferents **activitats acadèmiques i de divulgació** (seminaris, conferències, debats, etc). Les principals activitats en les quals ha intervingut són:

Conferència de clausura del curs de la Universitat Autònoma de Barcelona

Barcelona, 11 de gener de 2022
Universitat Autònoma de Barcelona
Conferència 'Els paisatges que venen. Com ordenem els paisatges de les energies renovables?'

Seminari Paisatges Culturals ETSAV

Barcelona, 18 de gener de 2022
Escola Tècnica Superior d'Arquitectura del Vallès

Conferència al Centre d'estudis Comarcals de Banyoles

Banyoles, 21 de gener de 2022
Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles
Conferència 'Els paisatges que venen. Com ordenem els paisatges de les energies renovables?'

VIII Congrés d'Art i Paisatge Vitivinícola Els paisatges de l'aigua

Vilafranca del Penedès, 1 d'abril de 2022
Centre d'Estudis del Paisatge Vitivinícola
Conferència 'El Catàleg del paisatge del Penedès. Valors i propostes pels paisatges de l'aigua'

Paisatge

Girona, 7 d'abril de 2022
Ajuntament de Girona, Espai Cívic la Rosaleda,
Associació de Veïns Devesa-Güell de Girona, Escola jardins de la Devesa
Conferència 'L'ordenació i gestió dels paisatges d'avui'

Entrevista TV3

Olot, 7 de juliol de 2022
TV3

Els Nous Paisatges Energètics XXVIII Col·loqui de Tardor 2022

Banyoles, 5 de novembre de 2022
Centre d'Estudis Comarcals de Banyoles
Conferència 'Criteris per a una adequada implantació paisatgística de les infraestructures productores d'energia de fonts renovables.'

Jornadas técnicas 'Retos y desafíos en el siglo XXI para una tipología patrimonial compleja'

Madrid, 10 i 11 de novembre de 2022
Ministerio de Cultura y Deporte

Paisatge i indústria

En línia, 17 de novembre de 2022
Diputació de Barcelona

Simposio internacional Paisajes culturales y percepciones sociales

En línia, 1 de desembre de 2022
Junta de Andalucía
Conferència 'Integrar la percepció del paisatge. La experiència del Observatori del Paisaje de Catalunya.'

PAISATGE

Dissabtes de 10 a 13 h.
Punt de trobada «La Rosaleda»
Coordina: Ignasi Esteve

9 D'ABRIL

Els nostres rius
Sortida a peu comentada
Quim Pou, naturalista

7 DE MAIG

L'ordenació i gestió dels paisatges d'avui
Pere Sala i Martí (Observatori del paisatge de Catalunya)

21 DE MAIG

**Paisatges volcànics:
formes, textures i colors del batec de la Terra**
Sortida a peu comentada
David Brusi, geòleg

4 DE JUNY

Sta. Eugènia
Sortida a peu comentada
Manel Mesquida, periodista

18 DE JUNY

Cloenda del cicle
Visita comentada als jardins de la Devesa
Tècnics de la secció de paisatge i Biodiversitat

Programació novembre 2022

Divendres 4

Auditori de l'Ateneu de Banyoles
(carrer de la Canal, 25)

19.00 h Inauguració del XXVIII Col·loqui de Tardor.

19.15 h Conferència inaugural "Els nous paisatges energètics: dilemes, paradoxes i oportunitats", a càrrec de Ramon Folch i Guillèn, socioecòleg.

Dissabte 5

Museu Darder de Banyoles
(plaça dels Estudis, 2)

12.05 h Ponència "Criteris per a una adequada implantació paisatgística de les infraestructures productores d'energia de fonts renovables." a càrrec de Pere Sala i Martí, director de l'Observatori del Paisatge de Catalunya.

12.40 h Taula rodona entre tots els ponents del bloc i el públic assistent.

13.30 h Final de la sessió del matí.

SEGON BLOC: EXPERIÈNCIES D'ÈXIT I PROJECTES EN CURS

16.00 h Ponència "Línies d'actuació, projectes i experiències de l'Associació de Micropobles de Catalunya" a càrrec de Maria Crehuet Wennberg, responsable de polítiques energètiques de l'AMC.

07

---

documentació

7.1.

Centre de Documentació del Paisatge

El Centre de Documentació del Paisatge és l'únic centre dedicat a aquesta temàtica i en sentit ampli a l'Estat espanyol i un dels pocs existents arreu d'Europa. Es tracta d'un espai físic i virtual on es recull, s'organitza i es difon informació de tota mena referida al paisatge en general. Les seves funcions principals són donar suport a l'Observatori del Paisatge en el desenvolupament de la seva activitat; donar suport als treballs de recerca sobre paisatge realitzats per institucions o particulars i oferir la màxima informació actualitzada i de qualitat a les persones interessades en el paisatge. Per aconseguir-ho ofereix els següents serveis: atenció de consultes in situ, per telèfon o per correu electrònic; préstec interbibliotecari (està integrat al Catàleg Col·lectiu de Biblioteques Universitàries de Catalunya); recull de premsa digital; servei de reprografia i intercanvi d'informació i documentació.

L'ús del centre és gratuït i obert a tothom, les consultes es poden fer via telèfon, mail o presencialment. Aquest any s'han rebut 53 consultes, el 39% de les quals han estat presencials i la resta, el 61%, via mail o telèfon. Pel que fa a la procedència, el 81% són persones de Catalunya o bé altres comunitats autònomes i el 19% provenen de Portugal, Polònia i països d'Amèrica del Sud com Panamà, Argentina, Brasil, Perú i Uruguai.

La documentació que es recull és en diversos suports i formats i es cataloga al Catàleg Col·lectiu de les Biblioteques de les Universitats de Catalunya (CCUC). Precisament aquest any s'ha pogut contractar una documentalista de suport durant sis mesos, les tasques principals han estat la catalogació del fons al CCUC, i la catalogació i localització de fotografies a l'Arxiu d'imatges.

Amb l'objectiu de poder oferir, de cares l'any 2023, un catàleg bibliogràfic accessible per tothom des del web de l'Observatori, aquest 2022 s'ha escollit el sistema de gestió de biblioteques Koha, gestionat per l'empresa Orex. S'han migrat tots els registres del

CCUC al catàleg local, i queden pendents les tasques de localització dels exemplars i adaptar el disseny del catàleg al del nou web de l'Observatori.

Pel que fa a les activitats dutes a terme a la sala del centre de documentació es van rebre 5 visites d'escolars provinents de centres d'educació secundària de la Garrotxa, i la visita dels residents de la Faberlull Olot que duïen a terme una estada temàtica sobre "Laboratoris ciutadans, paisatge i sostenibilitat".

El centre de documentació també **és present i dona suport bibliogràfic als cursos i seminaris organitzats pel propi Observatori, aquest any s'ha donat suport al curs virtual "Gestió, intervenció i valorització del paisatge des de l'escala local" i al seminari "Repensant els jardins històrics. El passat en el present", celebrat a Olot. A més a més, conjuntament amb el centre de documentació del Parc Natural de la Zona Volcànica de la Garrotxa, s'han dut a terme dues biblioteques mòbils a l'Espai Cràter d'Olot, una en motiu de la presentació de l'associació Gremi de Margers de Catalunya, amb documents sobre pedra seca, i l'altra com a suport a la jornada titulada "Repensant llocs per viure. Paisatge, innovació social i benestar emocional", amb documentació relacionada amb paisatge i salut.** El mes de novembre es va col·laborar amb la setmana de la pedra seca amb una mostra de documents sobre aquesta temàtica que incloïa el fons documental Josep Pascual Camps.

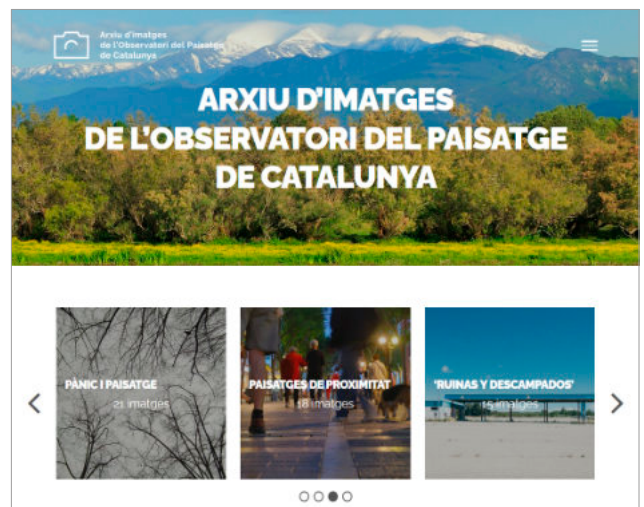

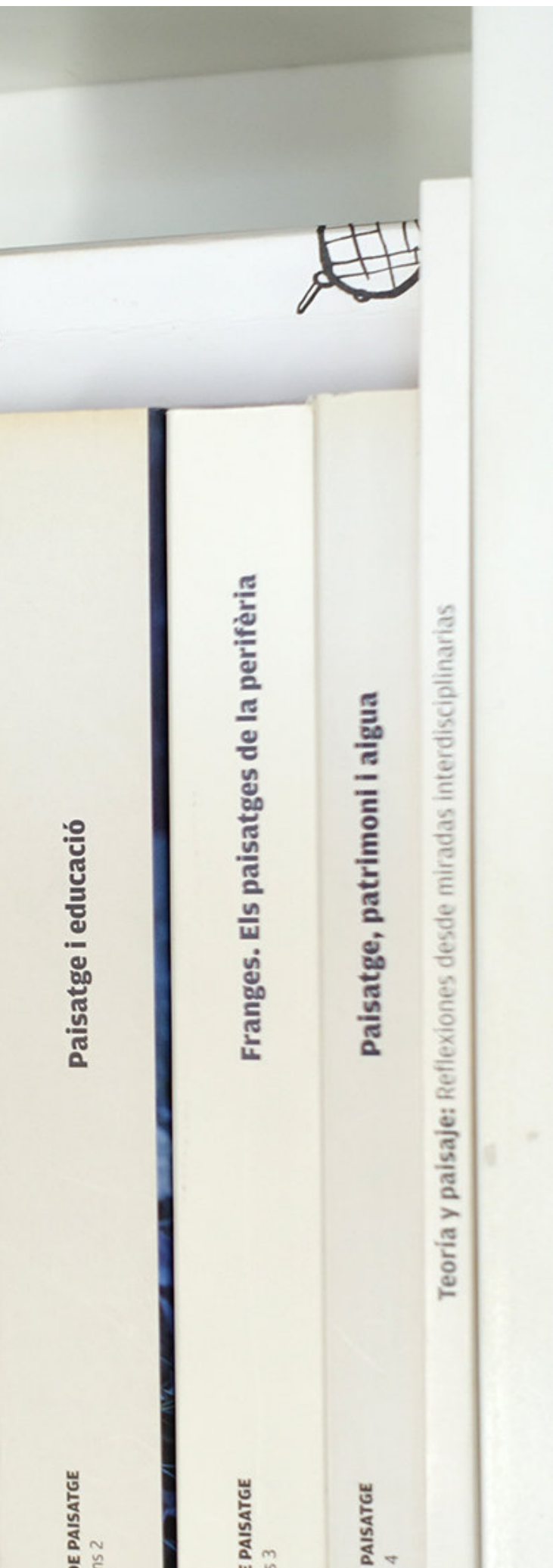
7.2. Arxiu d'imatges de l'Observatori del Paisatge

L'any 2017 es va fer públic l'Arxiu d'imatges de l'Observatori del Paisatge de Catalunya, una eina dinàmica per produir, compartir, difondre i fer circular imatges dels paisatges de Catalunya, amb la finalitat de promoure el coneixement, l'estudi, la conscienciació, la gestió i l'ordenació del paisatge. **L'Arxiu conté 3.010 imatges digitals dels paisatges contemporanis catalans, un 17% més respecte l'any anterior**, procedents de l'activitat de l'Observatori a més d'aportacions d'altres institucions, entitats, fotògrafs i particulars. **Cal destacar que l'any 2022 s'han rebut dos donatius**, per una banda el de l'artista Sara Boldú Botam, de més de cinquanta fotografies de barraques de pedra seca. El segon donatiu són més de seixanta fotografies de l'urbanista i geògraf nord-americà Brian Rosa. Les imatges provenien de l'exposició "Obeliscs industrials. Xemeneies /BCN" on s'emprava la fotografia com a instrument per revelar processos espacials i relacions socials a la ciutat i impulsar-hi la reflexió individual i el diàleg cívic.

L'Arxiu és, doncs, una eina en constant actualització, i oberta a col·laboracions ben diverses, des de l'àmbit professional a l'artístic, passant pels aficionats a la fotografia. Des dels seus inicis persegueix els següents objectius: el de sensibilitzar en temes de paisatge en sentit ampli; compartir, promoure l'ús i la circulació de les imatges i obrir la porta a la recontextualització i a la reinterpretació; crear comunitat per incentivar el diàleg, la reflexió i l'acció en relació amb el paisatge; i el de catalogar i preservar el fons fotogràfic.

Per fer difusió del fons s'han realitzat quatre galeries d'imatges relacionades amb activitats de l'Observatori i també com a col·laboració en el festival de literatura MOT, aquests són els títols de les galeries: "Catàleg de paisatge de l'Alt Pirineu i Aran", "Moltes ruralitats, molts paisatges", "Catàleg de paisatge del Penedès" i "Ruinas y descampados". Les tasques de catalogació, validació i geolocalització d'imatges també són una feina constant al llarg de l'any.

08

---

publicacions

PAISATGES DE L'AIGUA

03

The Landscape Catalogues. Methodology

Landscape Observatory | DOCUMENT

The Landscape
of Catalonia
Methodology

CS DE PAISATGE
S 3

Reptes en la cartografia del paisatge

DE PAISATGE
IONS 1

Paisatge i salut

DE PAISATGE
IONS 2

paisatge i educació

E PAISATGE
S 3

Franges. Els paisatges de la perifèria

CLARA NURIOLA

HE CAMINAT
TOTS ELS CARRERS
D'OLOT

La pedra s
com a motor d

8.1.

Distribució del Catàleg de paisatge de l'Alt Pirineu i Aran

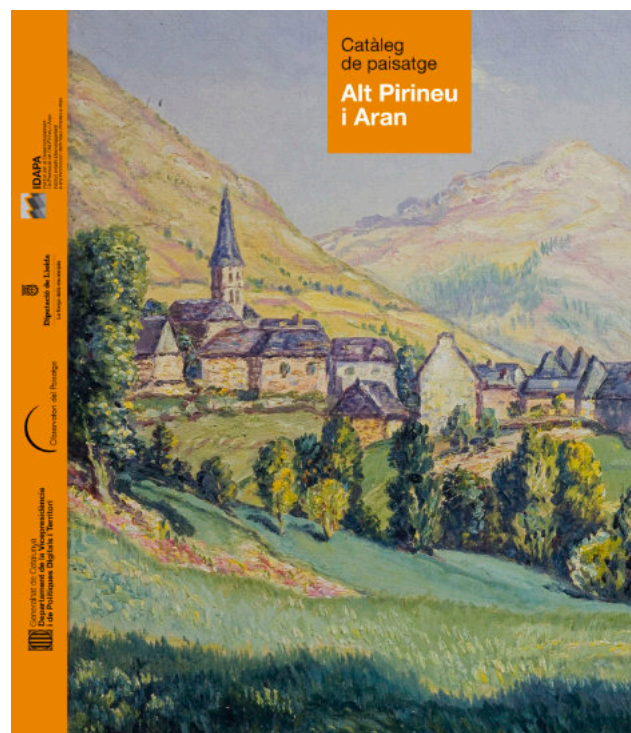
El Catàleg de paisatge de l'Alt Pirineu i Aran és el setè catàleg de paisatge que es publica en forma de llibre. Aquest es va publicar l'any 2021, conjuntament amb la Direcció General d'Ordenació del Territori i Urbanisme i amb el finançament de la Diputació de Lleida i l'IDAPA. L'any 2022 se n'ha fet la difusió i distribució dels exemplars a les persones, entitats i administracions que treballen en la planificació territorial i sectorial, en total el tiratge ha estat de 500 exemplars. A més a més s'ha penjat a text complet al web de l'Observatori, per facilitar que la ciutadania en general pugui accedir a aquests documents, inicialment tècnics.

La distribució s'ha fet amb el suport de la biblioteca del Departament de Territori, concretament s'han enviat 32 exemplars a la Diputació de Lleida, 100 a l'IDAPA i 338 exemplars a administracions, entitats i persones del territori seleccionades des de l'Observatori. S'han reservat 30 exemplars per a futures peticions.

El llibre, de 622 pàgines, 386 fotografies i 58 mapes, està estructurat en 7 blocs: els primers dedicats als aspectes generals del paisatge de l'Alt Pirineu i Aran (elements naturals, història, dinàmica de paisatge, expressió artística, valors del paisatge, així com les amenaces i oportunitats) i també al caràcter del paisatge a partir de les seves singularitats. Per altra banda s'analitzen els paisatges d'atenció especial de l'àmbit (paisatge de l'esquí, el paisatge del Prepirineu i el paisatge de l'alt Segre), es formulen els objectius de qualitat paisatgística i la proposta dels criteris i les accions per assolir-los. El bloc 6 és el que tracta una per una les 20 unitats de paisatge de l'Alt Pirineu i Aran. L'últim bloc recull la documentació de referència. També s'inclou la cartografia de l'àmbit, a càrrec de l'Institut Cartogràfic i Geològic de Catalunya.

Aquesta publicació, és fruit del document tècnic elaborat per l'Observatori del Paisatge i aprovat definitivament per l'antic Departament de Territori i

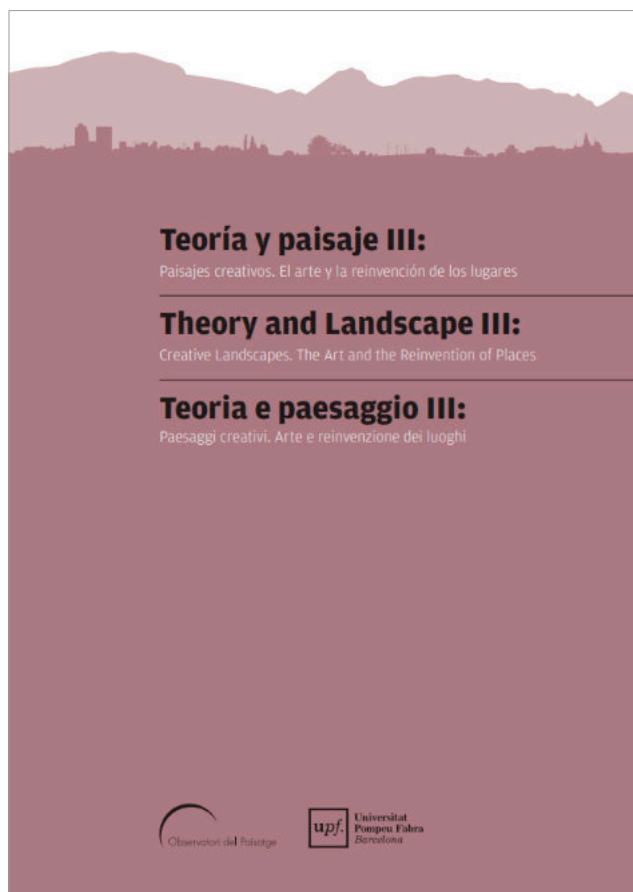
Sostenibilitat l'any 2013, que determina la tipologia dels paisatges de l'Alt Pirineu i Aran, els seus valors i estat de conservació, els objectius de qualitat que han de complir i les propostes per assolir-los. Aquest document es concep com una eina de suport a la planificació territorial i sectorial.

8.2. “Teoría y Paisaje, 3”

Des de 2010, l'Observatori del Paisatge i la Universitat Pompeu Fabra col·laboren en diverses activitats, entre elles la creació de la col·lecció de llibres digitals “Teoría y paisaje”, que recullen les ponències de seminaris organitzats conjuntament. Amb motiu de l'organització del Seminari internacional “Paisatges creatius. L'art i la reinvençió dels llocs”, celebrat el juny de 2021, es va publicar l'aquest **2022 s'ha publicat el tercer volum de la col·lecció en format digital i consultable al web de l'Observatori del Paisatge**. D'altra banda, degut a l'interès existent pels dos números anteriors de la col·lecció, **s'ha cregut oportú publicar en paper els tres volums agrupats**, però alhora conservant la independència entre ells.

8.3. Eines de paisatge per al món local

Després de l'èxit de participació dels quatre cursos per a responsables polítics i tècnics de l'administració local organitzats els últims quatre anys amb les quatre diputacions catalanes, **es publicarà un llibre dins de la col·lecció “Plocs de paisatge”, de l'Observatori del Paisatge, concretament serà el quart de la sèrie “Eines” i recollirà els continguts dels cursos celebrats**.

Les temàtiques que s'han tractat en els quatre cursos són:

- “Paisatge. Ordenació i gestió a escala local” celebrat el juny de 2019 amb la Diputació de Tarragona.
- “El Paisatge des de l'escala local. Gestió, ordenació i valorització dels espais oberts” celebrat el novembre de 2020 amb la Diputació de Girona.
- “Paisatge urbà i perspectiva local. Valorització i intervenció en el paisatge en escales intermèdies”, celebrat el juny de 2021 amb la Diputació de Barcelona.
- “Gestió, intervenció i valorització del paisatge des de l'escala local”, celebrat el maig de 2022 amb la Diputació de Lleida.

Les tasques dutes a terme l'any 2022 han estat l'estructuració dels continguts, escollir els autors de cada capítol i redactar les pautes que hauran de seguir. S'ha deixat tot enllestit perquè a principis de l'any 2023 es pugui demanar la col·laboració als més de quaranta autors.

8.4. Elaboració i distribució trimestral del butlletí Paisatg-e

Durant l'any 2022 s'han redactat i distribuït 4 edicions i a finals d'any tenia 2.170 subscriptors.

El **butlletí Paisatg-e** és un butlletí electrònic trimestral amb l'objectiu de difondre informació de referència sobre paisatge a Catalunya, a l'Estat espanyol i a escala internacional. És una eina d'opinió, informació i conscienciació que inclou notícies del mateix Observatori de Paisatge, novetats destacades sobre paisatge, nous documents i normativa, referències bibliogràfiques, webs d'interès, articles apareguts als mitjans de comunicació, agenda d'activitats, seminaris i conferències i una galeria d'imatges, entre d'altres informacions.

El número de subscrits a 31 de desembre de 2022 són 2.170 repartits de la següent manera: 1.159 en la versió catalana, 770 en versió castellana i 241 en versió anglesa

Paisatg-e
7 d'octubre - desembre 22
Butlletí trimestral de l'Observatori del Paisatge de Catalunya

L'OBSERVADOR

La nova Estratègia nacional de paisatge d'Andorra
Silvia Calvo Armengol
Ministra de Medi Ambient, Agricultura i Sostenibilitat. Govern d'Andorra

La implicació del Govern d'Andorra en la conservació i millora del paisatge no és un aspecte nou al país. Ja a l'octubre del 2010 el Govern d'Andorra va signar el Conveni europeu del paisatge, i a finals del 2011 el Consell General va aprovar-ne la ratificació com un pas més en l'impulsió d'una política nacional del paisatge. En aquest sentit, el 27 d'abril del 2011 el Govern va aprovar l'**Estratègia nacional del paisatge d'Andorra (ENPA)** per al període 2011-2020, seguint els principis i objectius del Conveni europeu del paisatge [4]

MOSAIC

Tres dies a Morille per reflexionar sobre les ruïnes i els descampats

El **Seminari Internacional Ruïnes i Descampats** es va centrar en el pensament al voltant dels paisatges oblidats i destruits pel capitalisme. Així, del 27 al 29 de setembre, el CEVMO de Morille va ser un espai de trobada perquè investigadors de diferents àmbits pensessin en conjunt al voltant de la idea de ruïna, murga, desolació i recuperació. Les taules de conferències van donar lloc a interessants reflexions sobre aquests conceptes, que es van veure reflectides en un llibre. Es van aconseguir d'un cicle de curtsmetratges lligat als temes de cadascuna de les jornades. Com a tancament, les visites al Cementiri d'Art de Morille i a les antigues mines de wolfram van obrir un espai diàleg de reflexió i qüestió. La trobada va ser organitzada en el marc del Projecte de recerca nacional "Paisatges i arquitectures de l'entorn. Contra-història del paisatge a l'Europa Llúria (1945-2000)", amb la col·laboració de l'Observatori del Paisatge de Catalunya, l'Ajuntament de Morille, la Diputació de Saragossa i el Museu Nacional de Morille.

El projecte Savingscapes celebra el darrer Learning Lab a Torroella de Montgrí

Durant la setmana del 12 al 19 de setembre, estudiants de les Universitats de Girona, Finlàndia, Holanda i Itàlia, van reflexionar sobre les possibles solucions per a l'adaptació i resiliència del territori davant el canvi climàtic present com a territori pilot del paisatge del Baix Ter. Durant la setmana també es van realitzar diverses visites de camp, conferències i entrufades als agraïts del paisatge. Aquesta reflexió també va tenir en compte les dades de percepció del paisatge obtingudes a partir d'una innovadora eina de ciència ciutadana desenvolupada pel mateix projecte i que serà un dels seus principals resultats. La setmana va concloure amb la jornada oberta al públic: "Adaptació territorial col·laborativa al canvi climàtic: el cas del Baix Ter", celebrada el 18 de setembre a la Universitat de Girona, on es van presentar i debatre els resultats entre els estudiants i experts en la matèria. En el marc del projecte **Ensamble Savingscapes**, que finalitza aquest any, el Departament de Geografia de la Universitat de Girona va organitzar el Learning Lab amb el suport de l'Àrea de Medi Ambient de la Diputació de Girona i de l'Observatori del Paisatge de Catalunya.

A punt el Tercer Simposi Lali 'Sentir i pensar el paisaje. Paisajes de proximidad'

L'Observatori del Paisatge participa i col·labora al comitè científic del **Tercer Simposi LALI 'Sentir i pensar el Paisaje'**, organitzat per la **Iniciativa Latinoamericana del Paisaje** i que estarà dedicat als paisatges de proximitat. Se celebrarà a Montevideo (Uruguai) de manera presencial del 19 al 13 de novembre de 2022 i ja compta amb més de 200 inscrits. Avui ens arriben i valorem més que mai els paisatges de proximitat. L'emergència climàtica, la contingència sanitària, el gran dèficit de biodiversitat, la globalització globalitzant i la profunda crisi social revelen la necessitat de produir grans canvis en els sistemes productius, de cançons i de govern; qüestions de rellevància per a la ciutadania. Prenem protagonisme als territoris on habitem i amb els quals més ens reconeixem. És necessari poder reconfigurar-ne els valors i reinventar-ne les formes d'apropiació i gestió. En aquest nou escenari, es posa atenció en els paisatges de proximitat, aquells que són resultat de mirades territorials properes, dels àmbits quotidians, de l'experiència diària de la població i que constitueixen un actiu de futur. Per a més informació, [aquí](#).

Girona acollirà el Seminari 'Paisatges i cossos virtuals en la cultura visual'

El 25 de novembre se celebrarà a la Sala de Grups de la Facultat de Lletres de la Universitat de Girona el Seminari: **Paisatges i cossos virtuals en la cultura visual** on s'abordenà dos diferents perspectives i disciplines artístiques: les poètiques i usos dels paisatges virtuals i la seva influència en l'imaginari cultural del segle XXI. Quines relacions sorgeixen amb l'espai a partir dels paisatges virtuals de la ficció cinematogràfica i televisiva? Quines són les categories estètiques que ens permeten pensar els paisatges virtuals que proliferen amb la tecnologia digital? Quin diàleg s'estableix entre els paisatges virtuals dels videojocs i les altres arts? Quin paper tindran els paisatges virtuals en l'emergència del metavers? Aquestes seran algunes de les qüestions que especularà l'entorn nacional i internacional artístic i del Terç del Seminari, organitzat pel **Grup de Recerca en Cinema dels Orgens (GROC)** de la Universitat de Girona amb la col·laboració de l'Observatori del Paisatge de Catalunya.

L'Agenda Rural de Catalunya inicia una nova etapa

Durant l'any 2021 es va dur a terme el procés participatiu de l'**Agenda Rural de Catalunya** amb la participació de més de 200 persones i 100 entitats, en l'Observatori del Paisatge va ser comitè a l'entorn del Consell de Moltes que impulsa l'Agenda. Aquest procés va finalitzar amb un document d'Agenda Rural de Catalunya que va ser aprovat en Acord de Govern de la Generalitat de Catalunya el passat 24 de maig. A partir d'aquí, el desplegament de l'Agenda està marcat pel seu Pla d'Acció, que defineix les accions a portar a terme a tot que han de continuar desenvolupant els diferents departaments de la Generalitat per assolir els objectius establerts, amb la corresponsabilitat dels diferents actors del territori. El passat 16 de setembre es va fer

El festival Panoràmic programa 19 exposicions i més de 50 activitats culturals al voltant del concepte del 'quart paisatge'

Panoràmic, festival de Cinema, Fotografia i més celebra la seva 19a edició del 20 d'octubre al 27 de novembre de forma simultània a Gironella i Barcelona. El festival, que pretén ser un punt de trobada entre la imatge fixa i la imatge en moviment, amb disciplines que van de la fotografia al cinema, el vídeo, la instal·lació i altres pràctiques visuals contemporànies, compta amb exposicions, projeccions, debats, tallers i conferències en diferents espais culturals de les dues ciutats. La temàtica de la nova edició del Panoràmic de "El quart paisatge", en referència als paisatges artificials i entorns digitals, concepte que serà debatut, interrogat i

8.5. Elaboració i distribució setmanal del butlletí Dietari de Paisatge

El **Dietari de Paisatge** és un recull electrònic setmanal de l'Observatori del Paisatge que ofereix una selecció de notícies sobre paisatge publicades en els principals mitjans de comunicació escrits del món, amb un èmfasi especial en les novetats referides a Catalunya.

Aquest butlletí digital va néixer el juny de 2005 amb l'esperit de fer disponible, d'una manera senzilla i ràpida, informació d'actualitat en temes de paisatge a persones interessades en la temàtica. Durant el 2022 s'han enviat 41 dietaris i hi havia 1.178 subscriptors. Des de l'Observatori es continua fent la recerca diària de notícies de temàtica paisatgística, en diverses llengües, i una tria d'aquestes es publiquen també a la portada del web. La selecció setmanal de notícies de més interès paisatgístic intenta respectar un equilibri de llengües (català, castellà, anglès, francès, italià i portuguès) i temàtiques, tot prioritant les notícies que fan referència a Catalunya.

8.6. Elaboració i distribució mensual del butlletí Agenda de Paisatge

L'**Agenda de Paisatge** és un butlletí digital amb informació sobre congressos, jornades, cursos, conferències, presentacions, sortides, premis i exposicions d'arreu del món, però amb un especial èmfasi en les que se celebren a Catalunya.

El butlletí s'edita en quatre idiomes, és de distribució mensual i recull les activitats dels tres mesos següents a l'enviament. És una publicació que vol ser de gran utilitat pels agents més directament implicats en l'estudi i la gestió del paisatge i, en general, per qualsevol persona interessada en el paisatge.

Precisament aquest 2022 l'aplicació per a mòbils 'EcoVia Accions Sostenibles' va indicar-nos que es nodreix també d'aquest butlletí per incloure activitats amb impacte positiu a la seva plataforma.

A finals de 2022 hi havia 1.778 subscriptors d'arreu del món. Cada vegada es reben més peticions per incloure activitats a l'agenda; són activitats relacionades amb paisatge i provenen tant de particulars com d'organitzacions i entitats.

8.7.

Elaboració d'articles

Articles escrits pels membres de l'Observatori del Paisatge durant aquest 2022:

- Puigbert, Laura. "Publicació del Catàleg de paisatge de l'Alt Pirineu i Aran", Querol. Revista Cultural de la Cerdanya, núm. 31 (tardor de 2022), p. 30-32.

- Sala i Martí, Pere. "Community-based landscape awareness. The Landscape Observatory of Catalonia", Landschap. Journal of Landscape Research, vol. 39, núm. 2, p. 95-103.

- Sala i Martí, Pere. "Landscape quality objectives based on social perception. The experience of the Landscape Observatory of Catalonia", dins Caroline Guittet, Laurence Le Dû-Blayo (dir.). Vers un paysage de qualité, pour qui, comment? Actes du séminaire de coopération régionale transfrontalière, pàg. 51-58.

- Sala i Martí, Pere. "Pròleg", dins Francina Cirera i Ricard Espelt. Nit de pedra seca. Copons: inLoft, p. 5-9.

- Sala i Martí, Pere. "Los paisajes (culturales) que vienen", IDentidades. Laboratorio Internacional de Paisajes Culturales, vol. 1, núm. 11, p. 17-19.

- Sala i Martí, Pere. "Integrar la percepció del paisaje. La experiencia del Observatorio del Paisaje de Cataluña", dins Silvia Fernández Cacho, Isabel Durán Salado (coords.). Paisajes culturales y percepciones sociales. Sevilla: Instituto Andaluz del Patrimonio Histórico, p. 431-454. (PH Cuadernos; 40).

- Grau, Jordi. "Fer visible qui som. Conversa amb Jordi Grau a partir de l'obra 'Integració invisible' de Joan Sorolla", dins Francina Cirera i Ricard Espelt. Nit de pedra seca. Copons: inLoft, p. 19-23.

Community-based landscape awareness

The Landscape Observatory of Catalonia

Landscape policy cannot be effective without awareness-raising. Beyond formalised processes based on highly structured methodologies and strategies regarding education, communication, dissemination of publications, organisation of courses, et cetera, direct action in the territory based on dialogue has proven to be a very powerful and effective way to positively influence a community's values and attitudes towards the landscape and, indirectly, improve the state of the landscapes. The paper illustrates this for Catalonia.

In December 2000, the Parliament of the autonomous region of Catalonia, Spain, signed the European Landscape Convention (ELC) (Council of Europe, 2000). Without this Convention and the institutional (and mostly) impact it had, many of the political, legislative, academic and professional initiatives on landscape that followed would have been otherwise unthinkable, with Catalonia being no exception. From a cultural point of view, the ELC's approval was an innovation, a small shake-up within the dominant landscape paradigms, which had been predominantly disciplinary until then. The ELC established and disseminated a comprehensive definition of landscape, one that placed the active role of citizens at the centre of the debate.

In 2005, the Catalan Parliament passed the Landscape Protection, Management and Planning Act (Generalitat de Catalunya, 2005) as the basis of landscape policy in Catalonia. Landscape ceased to have an exclusively aesthetic connotation and not only became an active element in regional planning and management but also a driving force for development. A few months before the Act came to pass, the Landscape Observatory of Catalonia was set up. In operation since 1 March 2005, the Observatory was conceived as the Government of Catalonia's assessment body on landscape matters, in charge of raising public awareness of landscape. In other words, the Observatory is a space for reflection and action on landscape issues; its purpose is not merely to provide support on landscape issues for public policies but also to educate, imbuing society as a whole with knowledge and increased awareness (Sala, in press). Unlike other European Landscape Observatories, created on the premises of administrations or universities, the structure of the Landscape Observatory of Catalonia, in the firm of a public consortium, and based on a model of cooperation between administrations, universities, civil society, and professional groups is an unusual case in Europe (Nogué & Sala, 2018b).

Landscape policies based on awareness-raising

Indeed, landscape policy cannot be effective without awareness-raising. Awareness-raising on landscape matters is the process of endowing an individual or a community with sensitivity towards the landscape. In other words, it is the process through which an individual or a community comes to perceive a specific landscape reality through the senses or acquires knowledge through a sensorial or intellectual activity.

P. (Pere) Sala i Martí
Director of the Landscape Observatory of Catalonia, c. Hospital, 8 - 17000 Olot (Girona), pers.sala@catpaisatge.net

Nit de Pedra Seca
Ricard Espelt, Francina Cirera, Còpia, Còpia, Còpia.

NIT QUE DEEN PEFEM DRADE SETU CA?

Del 25 de febrer al 20 de març de 2022
Exposició al celler i molí d'oli de l'Antic Sindicat de Vinyaters d'Igualada
a Joan Alabà 6
De dimarts a dijous de 10:30 - 20:30h, divendres de 10 - 21h, dissabtes i diumenges 11 - 14 h i 17 - 21h.
Visita guiada: diumenge, 13 de març de 2022, a les 12:30h.

IN LOFT
Còpia

09

---

recerca

9.1.

Projecte europeu “Savingscapes”

L'Observatori del Paisatge és un dels socis del **projecte Erasmus+ anomenat SAVINGSCAPES**. Es tracta d'un projecte on hi participen socis acadèmics i no acadèmics de Catalunya, Finlàndia, Holanda i Itàlia. En el cas de Catalunya, el soci principal del projecte és la Universitat de Girona i els dos socis no acadèmics són la Diputació de Girona i l'Observatori. El coordinador general és la University of Eastern Finland (UEF).

L'objectiu principal del projecte és **millorar la sensibilització paisatgística i la governança dels paisatges culturals i naturals mitjançant intervencions d'aprenentatge innovadores a nivell universitari**. El projecte se centra en la importància dels moviments socials i la societat en general en la preservació i gestió dels paisatges. Es tracta d'un projecte que s'està desenvolupant des del 2020 i finalitzarà el 2022 i on l'Observatori està aportant el seu coneixement d'iniciatives vinculades amb la temàtica del projecte i s'està implicant especialment en la generació de materials educatius i en la creació d'una caixa d'eines metodològica per tal d'abordar aquesta relació entre el paisatge i la implicació de la societat en la seva protecció i gestió. **Durant el 2022**

l'Observatori, a part de les tasques mencionades, s'ha implicat especialment en la generació de materials pel darrer Learning Lab del projecte, que es va celebrar a Torroella de Montgrí la setmana del 12 al 19 de setembre. Estudiants de les Universitats de Girona, Finlàndia, Holanda i Itàlia, van reflexionar sobre les possibles solucions per a l'adaptació i resiliència del territori davant el canvi climàtic prenent com a territori pilot el paisatge del Baix Ter. Durant la setmana també es van realitzar diverses visites de camp, conferències i entrevistes als agents del paisatge. Aquesta reflexió també va tenir en compte les dades de percepció del paisatge obtingudes a partir d'una innovadora eina de ciència ciutadana desenvolupada pel mateix projecte i que serà un dels seus principals resultats. La setmana va concloure amb la jornada oberta al públic “Adaptació territorial col·laborativa al canvi climàtic: el cas del Baix Ter”, celebrada el 19 de setembre a la Universitat de Girona, on es van presentar i debatre els resultats entre els estudiants i experts en la matèria. El projecte va finalitzar a finals d'any amb la preparació de les “Policy briefs” per a cada país participant, que es van centrar en els resultats dels respectius Learning Labs.

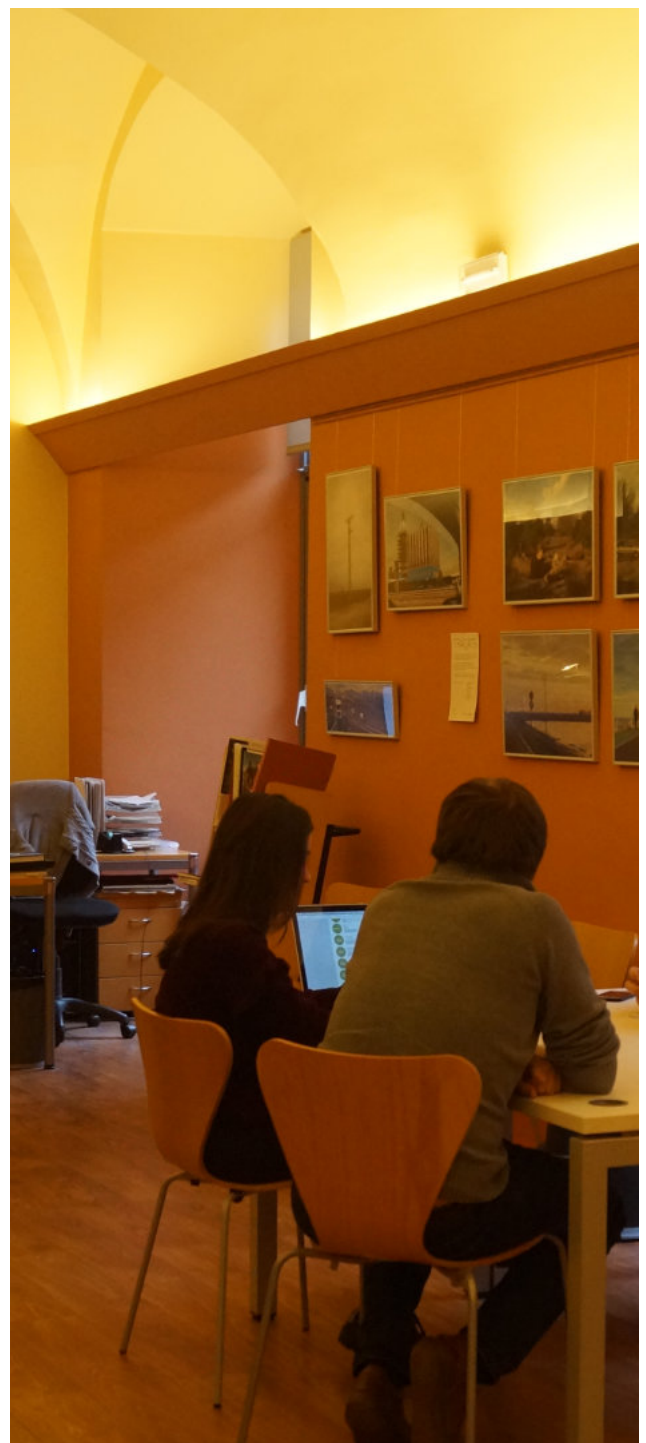

9.2. Recerca pròpia de l'Observatori

L'Observatori del Paisatge de Catalunya és considerat un dels principals centres de recerca en paisatge a Europa (segons la European Science Foundation). Amb l'objectiu de generar coneixement i esdevenir un focus de divulgació d'idees en relació amb el paisatge, l'Observatori desenvolupa la seva pròpia **recerca**, pensada per donar suport a bona part dels projectes presentats en aquest pla de treball.

L'Observatori també **impulsa la investigació sobre paisatge a partir l'adscripció de personal investigador català, espanyol i europeu amb estades i beques de formació**. En aquests casos, des de l'Observatori del Paisatge es fa un seguiment de la recerca desenvolupada i s'assessora els becaris quan és necessari.

10

Col·laboració
en altres
iniciatives i
projectes

10.1.

Participació en diverses iniciatives i conferències de paisatge europees i internacionals

L'estructura de l'Observatori del Paisatge, basada en un model de cooperació entre administracions, societat civil, entitats i empreses, ha tingut molt ressò al món, i és font d'inspiració per a altres observatoris del paisatge semblants que s'estan creant arreu. Per aquesta raó, l'Observatori del Paisatge de Catalunya ha estat cridat diverses vegades a explicar el funcionament i la composició de l'ens. Alguns exemples són Holanda, França, Bèlgica, Portugal, Alemanya, Xipre, Argentina, Colòmbia, Equador, Panamà, Uruguai, Xile, Irlanda, Finlàndia, el Líban, o les regions de Vastra-Gotaland i d'Escània (Suècia), de Brussel·les i de Flandes (Bèlgica), i de Calabria, Toscana i Veneto (Itàlia).

Per altra banda, l'Observatori és convidat a un gran nombre de trobades internacionals i espais de discussió i difusió per aportar el seu coneixement i experiència en les polítiques de paisatge de Catalunya. Alguns exemples són:

1) És convidat habitual dels fòrums de paisatge organitzats per CIVILSCAPE, associació internacional que agrupa organitzacions de la societat civil dedicades a la protecció, gestió i ordenació del paisatge a Europa, i una referència a Europa en l'àmbit de l'impuls al Conveni europeu del paisatge. L'Observatori va ser nomenat membre d'honor d'aquesta entitat internacional l'any 2015.

2) Des del 2012, quan es va aprovar a Colòmbia la Iniciativa Llatinoamericana del Paisatge (LALI), declaració de principis ètics per promoure el reconeixement, la protecció, la gestió i la planificació dels paisatges llatinoamericans, diferents institucions i entitats llatinoamericanes vinculades a la Iniciativa han proposat a l'Observatori del Paisatge de Catalunya que realitzi tasques d'assessorament pel desenvolupament de la seva principal activitat (cartes nacionals de paisatge, normativa de paisatge en els seus respectius països, congressos, etc.). En aquest mateix sentit, l'Observatori ha participat en els fòrums que l'entitat ha organitzat a diferents països del continent llatinoamericà (Colòmbia, Equador, Panamà, Xile). El 2022 l'Observatori del Paisatge ha continuat col·laborant amb aquesta entitat, sobretot **formant part del Comitè Científic i col·laborant en l'organització del III Simposi "Pensar y sentir el paisaje" que es va celebrar a Manantiales (Uruguai) del 10 al 13 de novembre de 2022.**

3) L'Observatori del Paisatge assessora l'entitat Red Argentina del Paisaje (RAP), molt vinculada a la societat civil argentina (les dues entitats van firmar un conveni marc de col·laboració el setembre de 2013). La xarxa es distribueix per dinou ciutats argentines, i treballa en la constitució de diversos observatoris del paisatge (Observatorio de Buenos Aires, Observatorio Mendocino, Observatorio de Rosario) en cadascun dels seus nodes, amb uns objectius molt semblants als de l'Observatori del Paisatge de Catalunya. El 2022 l'Observatori del Paisatge ha continuat la tasca de col·laboració amb aquesta entitat, i en l'assessorament en l'organització de les seves respectives activitats.

4) L'any 2022 ha participat en les següents jornades i congressos:

Desarrollo de metodologías y técnicas innovadoras en documentación, valoración del patrimonio y protección del patrimonio paisajístico

Panamà, 21 al 25 de març de 2022

SENCYT, UP-VIP, Ciudad del Saber

Conferència: 'Identificación y valoración de los paisajes a través de los catálogos de paisaje'

UNISCAPE online Lecture Series 2022

Where disciplines Meet

En línia, 10 de maig de 2022

UNISCAPE

Conferència ' Wind Energy and Culture of the Landscape. Guidelines for an adequate installation'

Séminaire de coopération régionale transfrontalière: vers des paysages de qualité, pour qui, comment?

Université Rennes 2, Rennes (França), 12-15 de maig de 2022

Observatoire de l'Environnement en Bretagne

Conferència 'Les objectifs de qualité paysagère à partir de la perception sociale. L'expérience de l'Observatoire du Paysage de Catalogne'

10.2.

Altres col·laboracions

Durant l'any 2022 l'Observatori del Paisatge ha continuat assessorant i participant en altres iniciatives i projectes. Són, entre d'altres, les següents:

Membre del Patronat del Consorci del Centre de Recerca Ecològica i Aplicacions Forestals (CREAF), en representació de la Generalitat de Catalunya.

Membre de la Comissió Tècnica per al desplegament del Pla Cartogràfic de Catalunya i de la Directiva INSPIRE.

Membre de la Comissió motora de l'Agenda Rural de Catalunya

Membre Observador de l'Assemblea Urbana de Catalunya

Membre de la comissió de seguiment estratègic de l'Associació per al Desenvolupament Rural Integral de la zona Nord-Oriental de Catalunya (ADRINOC)

Membre del Comitè Científic del Parc Natural de les Capçaleres del Ter i del Freser

Membre del Comitè d'Actors del projecte MIDMACC, adaptant la muntanya mitjana al canvi climàtic coordinat pel CREAF (2019-2024)

Membre Corporatiu d'IFLA-Europe

Membre de l'Associació per la Pedra Seca i l'Arquitectura Tradicional

Membre de la Comissió Tècnica de la Carta Europea de Turisme Sostenible a la Garrotxa

Membre de la Comissió del Paisatge i la Sostenibilitat del Priorat-Montsant-Siurana

Membre del Comitè Científic de la col·lecció "L&SCAPE" de l'editorial Libria (Itàlia)

Membre del Consell científic internacional de la revista Tekoporá: Revista Latinoamericana de Humanidades Ambientales y Estudios Territoriales (Uruguay)

Membre del jurat de les beques Enfooca. Premis Arnau Bartrina Luque (Olot)

Membre del jurat de les beques Oriol de Bolòs de ciències naturals (Olot)

Membre del Consell assessor del projecte Laboratori MeLANinE dins del programa de recerca "Mediterranean Landscape Emergency"

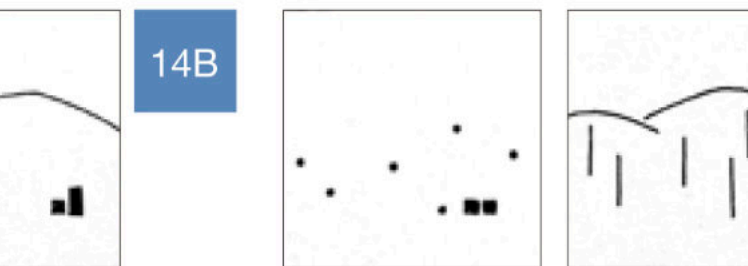
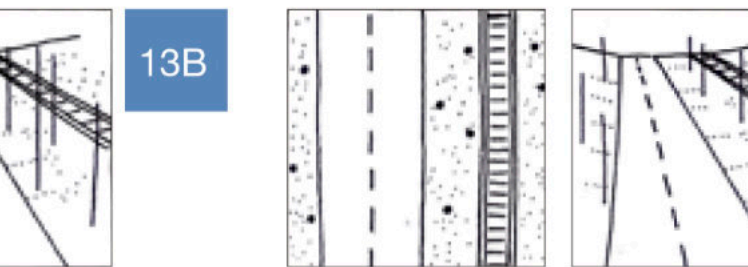
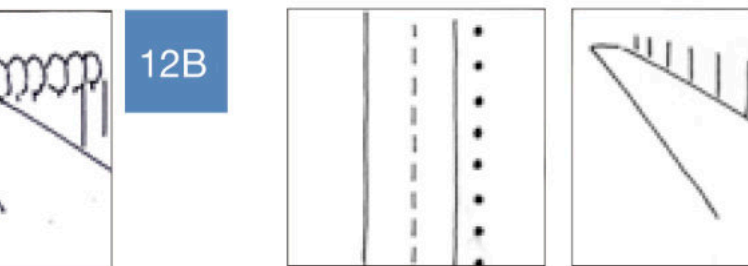
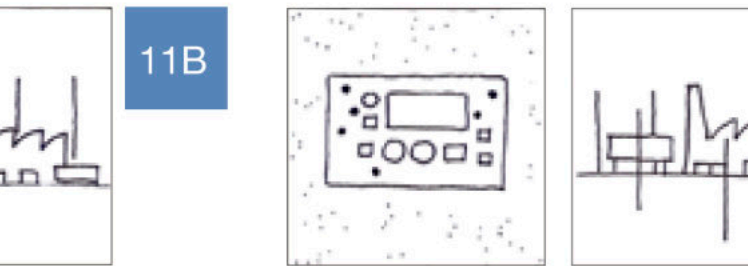
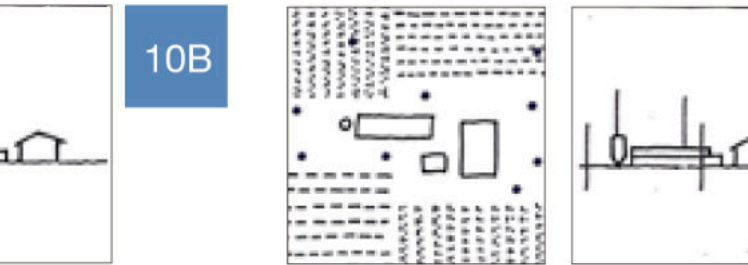
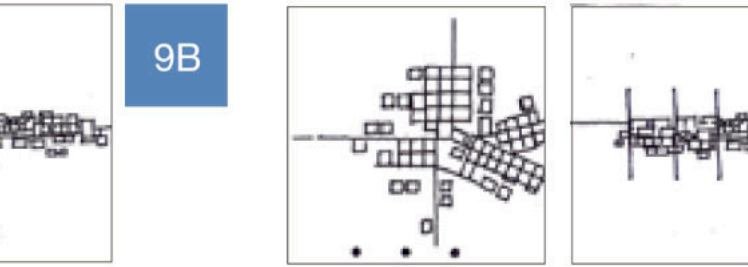

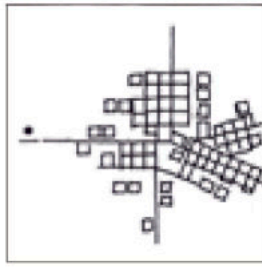

Indicadors

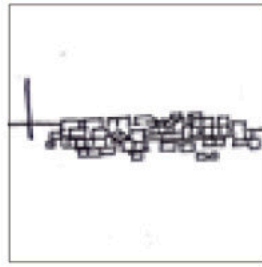

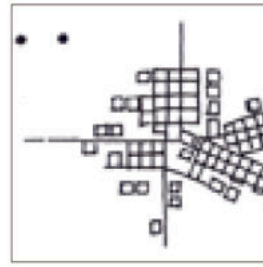
PAISATGES CONSTRUÏTS p. 98

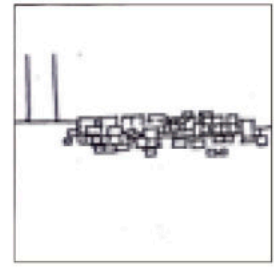
9A

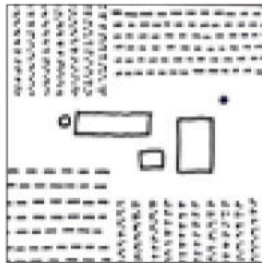
9B

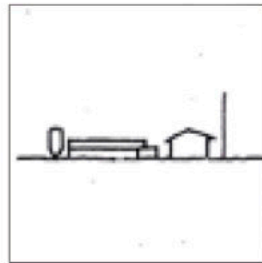
10A

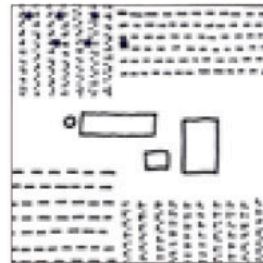
10B

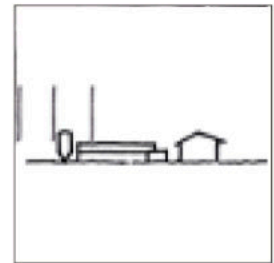
11A

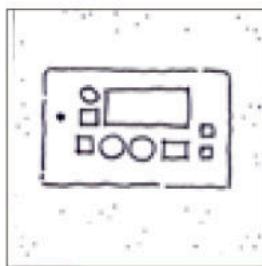
11B

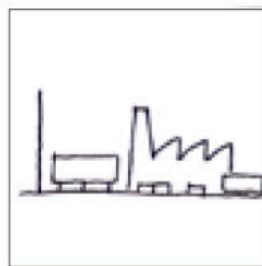
12A

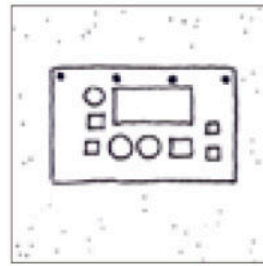
12B

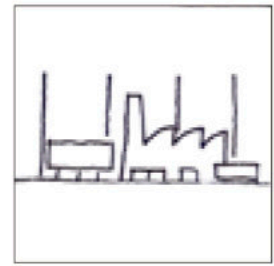
13A

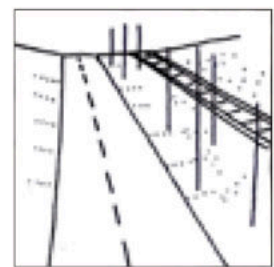
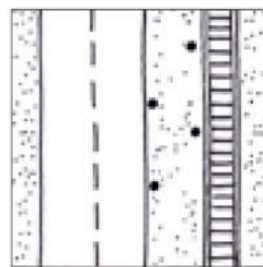
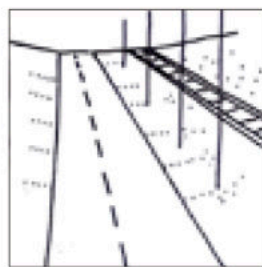
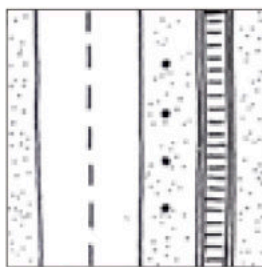
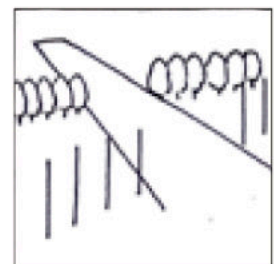
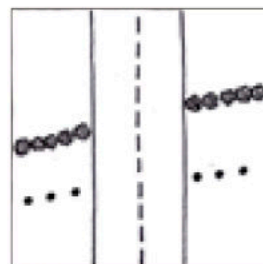
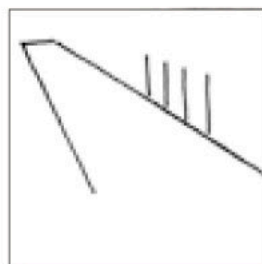
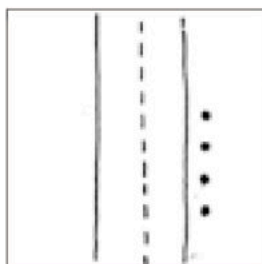
13B

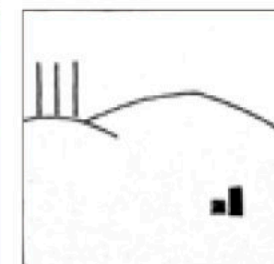
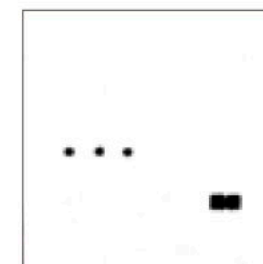
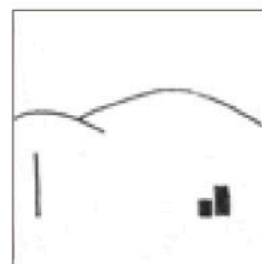
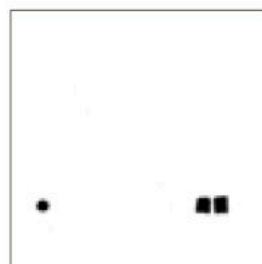
14A

14B

FITES PAISATGÍSTIQUES p. 104

indicadors

---

consultes ateses:

143

publicacions:

1

visites web catpaisatge.net:

---

usuaris: 33.286

sessions: 58.743

mitjana mensual usuaris: 3.000

procedència: 74% Espanya

percentatge de retorn: 81,3%

butlletins:

---

subscripcions: 5.126

butlletins enviats: 57

xarxes socials:

---

facebook: 2.951 seguidors

twitter: 6.557 seguidors

instagram: 1.348 seguidors

vimeo: 213 vídeos

20

indicadors econòmics*

personal:

333.907,05 €

centre de documentació:

983,73 €

congressos, tallers i jornades:

23.964,39 €

publicacions:

18.912,01 €

* Podeu consultar els comptes anuals de l'exercici 2022 a www.catpaisatge.net, al portal de transparència, un cop estiguin aprovats pel Consell Rector.

2022

L'organigrama de treball
l'Observatori del Paisatge
a finals de 2022 és el següent:

Director

Pere Sala i Martí

Àrea tècnica

Gemma Bretcha, tècnica de gestió

Jordi Grau, tècnic de gestió

Anna Jiménez, tècnica de gestió

Laura Puigbert, llicenciada

Àrea administrativa

Anna Montero, auxiliar administratiu

Montse Vila, tècnica de gestió

Recull de premsa

Observatori del Paisatge

